

זוהר לעם

חיי שרה
בחוקותי

קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן העניינים

חיי שרה

3	וישאו - ויטילוהו אל הים
4	ודומה קם ומקבל בחשבון [ודומה קאים ונטיל בחושבנא]
6	מלך לשדה נַעֲבָד
6	מי שממעט את עצמו
7	ויהיו חיי שרה
7	ויישרנה הפרות
8	ואיבה אֶשֶׁית בינך ובין האישה
9	גולמי ראו עיניך
12	מיני כשפים - כנשים [זייני חרשין-בנשייא]
13	מערת המכפלה
14	ארבע מאות שקל
17	ואברהם זקן בא בימים
19	עדן מנסף על הגן
20	עניני תחיית המתים
30	והנה רבקה יוצאת
31	תפילה, שוועה, דמעה
35	ויביאה יצחק האוהלה
36	ויוסף אברהם ויקח אשה
37	ולבני הפילגשים - מתנות
38	מי נתן למשיסה יעקב

בחוקותי

39	זכור נא מה יעץ בלק
40	ויבוא אלקים אל בלעם
40	כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל
41	אם בחוקותי תלכו
41	ונתתי גשמיכם בעיתם
42	צדקה לעני [צדקה לחסכנא]
42	ונתתי שלום בארץ
43	ונתתי משכני בתוכם
43	ומשה יקח את האוהל
44	דומה דודי לצבי
44	צדק בדיניו
45	שָׁבַע על חטאותיכם
46	ובפשעיכם שולחה אימכם
46	אלה דברי הברית
47	לא מאסתים ולא געלתים לְכַלְתֵּם
47	בן יכבד אב

חיי שרה

וישאו - ויטילוהו אל הים

שהוא אמר בעצמו, שאוני והטילוני אל הים. מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים. (ד) כיון שנשלך אל הים פרחת ממנו נשמתו, ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו. והוחזרה לו הנשמה, ונכנס בפיו של אותו הדג, והדג מת. ואח"כ חזר הדג לתחייה. (ה) בשעה שאדם עולה על המיטה וישן, כל לילה ולילה יוצאת נשמתו ממנו, ונדונה לפני בית דינו של המלך. אם זוכה להשאר בחיים, הוחזרה הנשמה לעוה"ו. (ו) הדין הוא בשני דרכים. כי לא דנים האדם על הרע, שהוא עתיד ונועד לעשות. כמ"ש, כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם. ולא על העתיד. ואל תאמר, שכן דנים האדם רק על הטוב שכבר עשה, בלבד. אלא שמטיבים לאדם על הטוב של עתה, ודנים אותו על הזכויות, שהוא עתיד לעשות, שהוא ניצל בשבילם, אע"פ שהוא עתה רשע. משום שהקב"ה עושה טוב עם כל הבריות. וכל דבריו שעושה הוא רק להיטיב לכל. וע"כ, אינו דן האדם על הרע שעתידי לעשות. וע"כ נדון האדם לפני הקב"ה, שיודע העתידות. כי הביא המאמר הזה אשר האדם נדון בכל לילה, כדי לבאר מה שאמר לעיל על יונה, שיצאה נשמתו ונדון לפני הקב"ה. (ז) כיון שהטילו את יונה אל הים, כתוב, ויעמוד הים מועפו. ים העליון, הנוקבא. כשהכעס נשקט הוא בעמידה. בשעה שהדין שורה בעולם, בית דין, הנוקבא, כאשה מעוברת המתקשה לילד, וכאשר ילדה, הבהלה ש"ככה. כן כשהדין שורה בעולם, אינו נשקט ואינו נת, עד שנעשה הדין ברשעים. ואז המנוחה שלו לעמוד במקומו בשלימות ולהימצא בקיומו. כמ"ש, ובאבוד רשעים רינה. (ח) ובאבוד רשעים רינה. וכתוב, החפון אחפון מות רשע. הרי שאין נחת לפני

(א) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מועפו. מהו הטעם, שהים הרעיש על יונה ולא הרעיש עליו הארץ, הנוקבא. כיון שהולך לחוץ לארץ, כדי שלא תשרה עליו השכינה, ונמצא שברח מארץ ישראל, הנוקבא. למה הים נאחז בו כשהלך, ולא הארץ שממנה ברח? (ב) ים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד. ז' רקיעים, חג"ת נה"י דז"א. רקיע עליון נקרא מ"י, ישו"ת. רקיע התחתון מלכות דז"א, שממנה נבנית הנוקבא, מקבל ב' האותיות מ"י מרקיע העליון, שנעשים אצלה אותיות ים. רקיע העליון משפיע החכמה שבו רק להנוקבא. וע"כ קיבלה הנוקבא אותיות מ"י שבו, ונעשו בה ים, שירה על חכמה שבנוקבא. הים, הנוקבא, דומה לרקיע התחתון דז"א, כי מרקיע הזה כל בנינה. ורקיע זה דומה לכסא הכבוד, ישו"ת, שהם כסא לאו"א עלאין, שע"כ קיבל הרקיע התחתון אותיות מ"י שבכסא הכבוד, ונעשה ים. וההפרש מהשם ארץ להשם ים, שהשם ארץ של הנוקבא, אינו מיוחד על הארת חכמה שבה, אלא רק על הברכה שבה, אבל השם ים של הנוקבא, מיוחד רק על הארת חכמה שבה, שמשם נמשך הנבואה. ומשום זה, הים נאחז בו וקיבל אותו לתוכו, משום שהיה בורח מפני הים, שהיה בורח מפני הנבואה, הנמשכת מהמוחין דנוקבא, שהם בבחינת ים. וע"כ הרעיש עליו הים ולא הארץ. וכן השליכוהו אל הים, שזה היה כדי להשיבו אל הנבואה שממנה ברה. (ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים. כשהיו מטילים אותו אל הים, והטביעו אותו עד ברכיו, היה הים שוכך. הרימו אותו, זעף הים. כל כמה שהטביעוהו כן שכך הים. עד

הקב"ה כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן, רשע. וכאן לאחר שנשלמה הסאה, שאז, קודם שנשלמה הסאה, אז אינו חפץ במות באבוד רשעים רינה.

דוֹמָה קָם וּמְקַבֵּל בַּחֲשׁוֹן [דוֹמָה קָאִים וְנָטִיל בַּחוֹשְׁבָנָא]

וע"כ נתעוררו הישנים והשיגו המוחין שלהם, שהם קיומם.

מלך, הנוקבא, שמקבלת מז"א, שנקרא קול, שמדבר: שימרו השערים. השליט על צבאות רבות, עומד על מעמדו. אחר שהמלך, הנוקבא, קיבלה המוחין מקול, קו אמצעי, אמרה, שימרו השערים. משום שמיצט הג"ר, המשפיעים מלמעלה למטה. לפיכך אמרה גם הנוקבא, שימרו השערים, שלא ימשיכו ממעלה למטה. ואז השליט על צבאות רבות, שהוא מט"ט, עומד על מעמדו, כלומר שקיבל המוחין מנוקבא.

יא כולם אינם מרגישים ואינם יודעים, שהספר פתוח, ובשם כתוב, דוֹמָה קָם וּמְקַבֵּל בַּחֲשׁוֹן. ג' הללו, ספר שם וחשבון הם בהנוקבא. כי הנוקבא עצמה נקראת ספר, שבה כל הנשמות, וממנה יוצאות. וכל נשמה ונשמה יש לה בהספר, שהוא הנוקבא, שיעור קומה, והוא נקרא, שם. ושיעור קומה היא יוצאת בזיווג על מסך. ומסך הוה נקרא, חשבון, משום שקומת הזיווג מחושב ומשוער בעוביות המסך. וז"ש, שהספר פתוח, שהנוקבא פתוחה לקבל נשמות מז"א. ובשם נכתבו, שכל נשמה יש לה שיעור קומה מיוחדת, שם בהספר. שהיא יוצאת על חשבון, שהוא המסך. ודוֹמָה, שהוא מלאך הממונה על המתים, לדונם בקברותיהם, ולהכשירם לתחיית המתים, ועל נפשות הרשעים לדונם בגיהנום. קם בהיתמנות שלו, ומקבל כוח לדון הגופות בחשבון, שהוא המסך דקו אמצעי.

יש ב' מיני דינים ועונשים:

א. הנמשכים משליטת קו שמאל מטרם שבא קו אמצעי.

ב. הנמשכים מקו אמצעי עצמו אחר שהכליל ב' הקווים ימין ושמאל זה בזה. והוא מחמת שקו אמצעי ממעט הג"ר דקו

ט ויהיו חיי שרה. אנחנו, בעלי המשנה, קרובים היינו לפנימיות המדרגה, שמענו קול מתהפך להשפיע ממעלה למטה ומתפשט בעולם.

מאחר שז"א, שהוא קול, עלה והכריע והשלים ב' קווים ימין ושמאל דבינה, בהארתו שם ממטה למעלה, הוא מתהפך ומתפשט משם לעולם, ומאיר ממעלה למטה הקול, עוקר הרים, ומשבר סלעים תקיפים. כלומר, שהארתו עוקר ומשבר כל הקליפות. רוחות גדולות עולות, האוזניים פתוחות. כי מבאר מאין כוח השפעתו של הקול, ז"א, שרוחות גדולות, ספירות הז"א, שנקרא רוח, עולות לאוזניים, בינה, כמ"ן, ונעשה שם קול. והוא מכריע שם בין ב' קווים דבינה, ומתלבש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, ואז נפתחו האוזניים להאיר. ובשיעור שהקול פתח האוזניים להאיר, כן מתפשט ומאיר גם הוא.

י הקול היה אומר בנסיעותיו, בהשפעתו, שנקרא נסיעה, משום שהולך בשלושה מקומות, קצץ חלק. וישנים הדוממים, שהשינה בחורי עיניהם, חוזרים ועומדים על מעמדם. אין קו אמצעי יכול להכריע בין ב' הקווים ולכלול אותם זה בזה, מטרם שממעט את קו השמאל מג"ר לו"ק דג"ר. שבעת הארת השמאל בלי התכללות בחסדי הימין, נסתמים כל האורות ונחשך הלילה ובני אדם ישנים. כלומר, שנסתלקו מהם המוחין. וז"ש, שהקול, קו אמצעי, אומר קצץ חלק, שמצויה בכוחו למעט חלק הג"ר דג"ר מהארת קו השמאל, ואז ישנים הדוממים שהשינה בחורי עיניהם, מחמת הארת השמאל בלי התכללות בימין, שסתם להם האורות. נמצאים עתה, שהם חוזרים ועומדים על מעמדם. כי עתה, אחר שנתמעטו הג"ר דשמאל, נכללו השמאל וימין זה בזה, והאורות נפתחים.

תחיית המתים, מוציאים בחשבון. כי אז יתקבצו כל החשבונות לחשבון אחד, ויחיו המתים.

אבל הנדונים ממין הא' של העונשים, מקו השמאל, אשר גופותיהם לא נכללו בחשבון שמקו אמצעי, שדומה אינו מקבלם מחמת זה בחשבון, הם לא יקומו לתחיית המתים, כי אין להם חלק באור גדול הזה, שנתקבץ מכל הזיווגים שבקו אמצעי.

ושוכני עפר, הרשעים, אינם בכלל הזיווג דקול ודיבור, אלא שחוזרים לחוץ. כלומר, אע"פ שכבר באו בפנימיות, כדי לקבל מקו אמצעי, יחזרו לחוץ ולא ירצו לקבל ממנו. כי קו האמצעי, הנקרא טוב, להיות מחושב בהם, כלומר להשפיע להם בחשבון. אבל הם אינם רוצים בגילגול והיפוך. כי המוחין הנמשכים בחשבון מקו אמצעי, נמשכים בגילגול, שמתגלגלים ובאים בזה אחר זה, בסדר ג' נקודות, חולם, שורוק, חיריק. וכן ניתקן היפוך המדרגות בהארית השמאל, שמה שהיה בו מקודם לכן ג"ר למעלה ואחריהן ו"ק, ואחריהן גזר דינו, נתהפכו, והגזירת דינו נעשה עליון, ואחריה ו"ק, ולבסוף כולם הג"ר. וזהו, שאלו הרשעים הדבקים בקו שמאל, אינם רוצים בהמוחין מקו האמצעי, משום שהמוחין דקו האמצעי באים בגלגול על ג' נקודות, ובהיפוך המדרגות בקו שמאל. והם אינם רוצים בגלגול והיפוך, להיותם חפצים רק בג"ר דשמאל, הנמשכים להם ממעלה למטה. **יב** משום שאינם חפצים במוחין הבאים בגילגול והיפוך, נופלים ואינם עומדים לתחייה. וע"כ, הרשעים נמחים מספרו של דומה. כי הוא מקבל רק בחשבון מקו אמצעי, שהרשעים אינם כלולים ממנו. וע"כ, מי ידרוש אותם בעת תחיית המתים? כי שבעת תחיית המתים, יקבל המלאך מט"ט חשבון בבתי קברות, מן דומה. אבל אותם הרשעים שאינם בחשבון של דומה, מי ידרוש אותם לתחיית המתים? ומי יושב בחשבון שלהם? רומז בזה לקליפה הקשה, הנקראת סיחון, היושב בחשבון, שהוא הלעומת כנגד דומה.

שמאל, המשפיע ממעלה למטה. ומכוח זה, כל אלו הכלים, שבלעו פעם הארה זו ממעלה למטה, מחויבים להתבטל ולהתחדש פעם שנית. ונודע, שעניין אכילת עצה"ד, הוא המשכת השפע ממעלה למטה. שמתעם זה נגזר המיתה על הגופות. ומכוח הארת קו האמצעי, מחויבות הגופות להתבטל לגמרי, להירקב בקבר, עד שלא יישאר מהם כי אם תרנווד [מצקת] רקב. כי לא יצא מהם הזוהמה שקיבלו, בפחות מזה. ואח"כ, בזמן התחייה, חוזרים ומתחדשים. והממונה על הדין הזה, המלאך דומה, שהוא קם להתמנות שלו, לדון הגופות בקברותיהם, שמקבל מכוח החשבון, מהמסך דחיריק שבקו אמצעי, הנקרא חשבון, כלומר, מין הב' דדינים ועונשים, הנמשכים מקו אמצעי, מהמסך שלו.

ולפיכך, רק אלו שזכו בחייהם לקבל המוחין מקו אמצעי, הנה אחר מיתתם, ידונו גופותיהם ביד דומה, מכוח קו אמצעי. אבל אלו שבחייהם לא זכו לקבל המוחין דקו אמצעי, אלא שהיו דבוקים בקו שמאל, הרי הדינים ועונשים הבאים עליהם הם ממין הא', ולא מקו אמצעי. וע"כ אחר מיתתם לא יקבל דומה את הגופות שלהם, מכוח שדיניו רק מקו אמצעי. ואלו, שלא זכו בו בחייהם, איך יזכו בו לאחר מיתה?

וההפרש, אם הגופות ידונו תחת יד דומה או לא, הוא גדול מאד. כי עניין תחיית המתים נמשך מזיווג הכולל הגדול, שהיה בגמר התיקון, שענינו, שכל הזיווגים והקומות, שיצאו מהם בזה אחר זה במשך ששת אלפי שנה, יתקבצו כולם בזיווג הכולל בבת אחת. שסיבת קיבוצם בבת אחת, מביא אור גדול מאד, המביא את גמר התיקון.

ולפיכך אלו הגופות שנדונו תחת יד דומה, מבחינת הזיווגים שבקו אמצעי, מכוח החשבון שבכל זיווג, נעשו בזה מוכנים לקבל ג"כ קיבוץ כל הזיווגים בבת אחת שבגמר התיקון, ויעמדו לתחיית המתים. שזהו שהמלאך דומה מקבל המתים, בחשבון, כלומר במידת הזיווג. ואח"כ, לעת

כי דומה פירושו דממה, וסיחון הוא שיחה ודיבור. ואוי להם ואויי לחייהם ואויי למכאוביהם. בשבילם נאמר, ימחו מספר חיים, כי אינם עומדים לתחיית המתים.

מלך לשדה נְעֶבֶד

שורות בו, כמ"ש, כריח שדה, אשר ברכו ה'. שהיא השכינה. ויש שדה, שכל חורבן, וטומאה, וכליה, והריגות, ומלחמות שורות בו. שהוא הס"א.

ומלך הוה, השכינה, לפעמים שְנַעֲבֵד לשדה ההוא, להס"א. שכתוב, תחת שלוש רגוה אָרֶץ, ושיפחה כי תירש גבירתה. שהשדה דס"א תירש השכינה. ואז מלך הוה, שהוא השכינה, נתכסה אורה ונחשכה, עד שתיטהר ותתחבר למעלה לו"א.

יח) משום זה בא השעיר דראש החדש, שאז נפרד שדה ההוא, הס"א, מן המלך הקדוש, השכינה, וברכות אינן שורות בשדה ההוא, בס"א. אבל כשהוא נְעֶבֶד לשדה ההוא, לס"א, אז כתוב, כי בשדה מצאה, את השכינה, צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה. כי בשדה, היינו הס"א.

יט) באה חוה לעולם, נדבקה באותו הנחש, והטיל בה זוהמה, וגרמה מוות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה, למקום הס"א, ועלתה, ולא נדבקו בה הקליפות, כמ"ש, ויעל אברם ממצרים, הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב, ויישת מן היין וישכר ויתגל.

כ) ומשום שאברהם ושרה לא נתדבקו בס"א, זכתה שרה לחיים עליונים, לה ולבעלה ולבניה אחריה. וכמ"ש, הביטו אל צור חוצבתם, אברהם, ומִקְבַּת בור נוקרתם, שרה. וע"כ כתוב, ויהיו חיי שרה, שזכתה בהן בכולן, בכל השנים. שלא כתוב כן בכל הנשים. שלא כתוב, ויהיו חיי חוה. וכן בכולן. כי היא נדבקה בחיים. וע"כ החיים שלה הם.

יג) ויהיו חיי שרה. מה השינוי, שנאמר מיתתה בתורה מכל נשי העולם, שלא נאמר מיתתן בתורה. הרי כתוב, ותמות רחל, ותמות שם מרים.

יד) בכולן לא כתוב כמו שכתוב בשרה, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שְנֵי חיי שרה. שהרי בכולן לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה. בכולן לא כתוב פרשה מיוחדת, כמו לשרה. משום שהיא המדרגה, שכל הימים והשנים של אדם בה תלויים, מאלו המוחין, שהם חיי שרה, המרומים בהמספרים, מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, נמשכים החיים של האדם.

טו) ויתרון אָרֶץ, הנוקבא, בכל, יסוד דו"א, כי מיסוד יוצאים רוחות, ונשמות, ותועלת העולם.

מלך לשדה נְעֶבֶד. המלך הקב"ה. לשדה נְעֶבֶד. כשהוא נתקן כראוי. מלך עליון, ז"א, שנתחבר לשדה, כשהוא נְעֶבֶד. שדה, אשר ברכו ה'. כלומר, הנוקבא, כמ"ש, כריח שדה, אשר ברכו ה'. כי כשנעבד ונתתקן בכל הצורך כראוי, אז מלך העליון, ז"א, מתחבר עימו.

טז) מלך זה השכינה, ששורה בביתו של אדם, להיתתקן בה, שהאדם נשוי ומזדווג באשתו, כדי להוליד ולעשות פירות. והשכינה מוציאה נשמות לשכן אותן בה. ומשום זה היא מתחברת רק לשדה נְעֶבֶד.

יז) מלך, זוהי אשה יראת ה', כמ"ש, אשה יראת ה' היא תתהלל. כלומר השכינה. לשדה נְעֶבֶד, זוהי אשה זרה, הס"א, כמ"ש, לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות

מי שממעט את עצמו

כא) אשרי הוא מי שממעט את עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם

והרבה אותו, שכתוב בו שנים. אין הקב"ה מגדיל, אלא להמקטין עצמו. ואינו מקטין, אלא להמגדיל עצמו. הוא מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול במעלה לעולם הנצחי.

הנצחי. מי שהוא קטן בעוה"ז, הוא גדול בעולם הנצחי. ומי שהוא גדול בעוה"ז, הוא קטן בעולם הנצחי. שכתוב, ויהיו חיי שרה. מאה, שהוא חשבון גדול, כתוב בו שנה, למיעוט של שנה אחד המעיט אותו. שבע, שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו.

ויהיו חיי שרה

נפרדות זה מזה. ויוצאות מכלל הסתום שלמעלה, שהוא א"א, כי הן עומדות למטה מפרסא דא"א שבחזה שלו. והפרסא מפסקת ביניהן לא"א. ואע"פ שהכל הוא יחוד אחד בשווה, אבל הו"ת נבחנים בדין ורחמים לכמה צדדים ודרכים. משא"כ למעלה בג"ר דבינה, שא"א מתלבש בהם מבחינת למעלה מחוזה, ואין שם דין כלל. ומשום זה באלו שבע שנים כתוב בהם שנים, ולא שנה, כמו בג"ר. וכל ע"ס ג"ר וז"ת נקראים חיים. וע"כ כתוב, ויהיו חיי שרה, שהיו ממש, שנבראו ועמדו למעלה בע"ס דבינה.

כו למה כתוב מיתת שרה יותר משאר נשים? כי כשנעקד יצחק, היה בן ל"ז שנה. וכיון שנעקד, מתה שרה, שכתוב, ויבוא אברהם. בא מהר המוריה, מעקדת יצחק. ואלו ל"ז שנה, מיום שנולד יצחק עד הזמן שנעקד, הם היו ודאי חיי שרה, כחשבון, ויהיו, שהוא בגימטריה ל"ז שנים. שהם מיום שנולד יצחק עד שנעקד. ובכדי להשמיענו זה, כתוב מיתת שרה בתורה.

כג ויהיו חיי שרה. אלו החיים הם כולם למעלה, בבינה. מאה שנה, שהוא כתר, למעלה. ועשרים שנה, שהם חו"ב, למעלה. ושבע שנים, שהם ז"ת, למעלה. שהם ג"ר וז"ת דבינה, שמשם קיבלה שרה החיים, שהם המוחין. בכולן נאמר שנה, ובשבע, נאמר שנים. שכתוב, מאה שנה, ועשרים שנה, ואח"כ, שבע שנים.

כד אלא מאה שנה שם כלל הכל, כלומר כתר, הכולל כל עשר הספירות, שכל אחת כלולה מעשר, והן מאה. כי נכלל שם מקום העליון הסתום מכל סתום, שהוא א"א, המאה ברכות שבכל יום. כלומר, שהוא משפיע מאה ברכות אל המלכות, בכל יום ממאה ספירות שבו. וא"א הוא הכתר דאצילות. וכן עשרים שנה, שהם חו"ב, נכלל בהם א"א, שהוא סתום מכל סתום. ומשום כך כתוב בהם שנה, לשון יחיד, שהוא סוד היחוד. כי מחשבה ויובל, שהם חו"ב, אינם נפרדים זה מזה לעולם. כי ג"ר מקושרים זב"ז כאחת.

כה אבל ז' שנים, שהן ז"ת דבינה, הן

ויישרנה הפרות

מעצמם אמרו שירה זו, כן הוא ודאי. אבל אלו הפרות הארון היה עליהם, וכיון שהארון נלקח מהם, היו גועות, כדרך שאר פרות העולם. ולא אמרו שירה. ודאי הארון שעליהם עשה אותם לומר.

כט כתוב, מזמור. ובכל המקומות כתוב, מזמור לדוד, או, לדוד מזמור. וכאן לא נאמר, דוד, לגמרי, אלא, מזמור, בלבד.

כו מזמור שירו לה' שיר. מקרא זה, הפרות אמרו אותו. כמ"ש, ויישרנה הפרות בדרך. מהו ויישרנה? שהיו אומרים שירה חדשה. ואיזה שירה אמרו? מזמור שירו לה' שיר חדש.

כח כל מה שברא הקב"ה בעולם, כולם אומרים תשבחות ושירים לפניו, בין למעלה ובין למטה. ואם תאמר, לפי זה הפרות

שנסמכה בהם הנוקבא, בימין ובשמאל, כמ"ש, הושיעה לו ימינו, וזרוע קודשו, הוא שמאלו. וע"כ הושיעה לו ימינו, ודאי פירושו לאותה המדרגה שהיא נקראת מזמור, רוח הקודש, הנוקבא.

שתהיה אורה כאור החמה. בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מעפר. אז יהיה חדש, מה שעוד לא נעשה בעוה"ז.

לא בזמן שיעשה הקב"ה נקמות בעולם בשביל ישראל, אז יאמר שיר חדש הנ"ל, כלומר, בביאת המשיח. שאינו בזמן אחד עם תחיית המתים. כי לאחר ביאת המשיח יתעוררו מתי העולם מעפר, והעולם יתחדש בקיום שלם. שלא יהיה כבתחילה, כשהמוות שלט בעולם, משום שהנחש גרם מוות בעולם לכל, ונטמא העולם ונחשכו פניהם של הבריות.

והוא משום שהרוח הקודש עתיד לומר אותו, בזמן שיקים הקב"ה את ישראל מעפר. וע"כ לא נאמר כאן, לדוד. ואז, שירו לה' שיר חדש. כי זה הוא חדש, כי שיר כזה, לא נאמר עוד מיום שנברא העולם.

לב כתוב, אין כל חדש תחת השמש. וכאן, שיר הזה הוא חדש, והוא תחת השמש, כי תחת השמש יהיה. ומיהו השיר חדש. זוהי הלבנה, שהיא הנוקבא. כי אז תהיה הלבנה חדשה תחת השמש. שתתחדש אורה להיות כאור החמה, שהוא ז"א. מהו הטעם, שיהיה חדש תחת השמש? כמ"ש, כי נפלאות עשה. ומה המה הנפלאות? שכתוב, הושיעה לו ימינו וזרוע קודשו, שהם ימינו ושמאלו, חו"ג.

הושיעה לו. למי? לאותה המדרגה שאמרה שיר הזה, שהיא רוח הקודש, הנוקבא, משום

ואיבה אֲשִׁית בינך ובין האישה

שיתקיים בראש, שיאירו בו ג"ר, שהם עולם העליון.

ואתה תְּשׁוּפְנוּ עִקְבֵי. זהו בעוה"ז עתה, לפני גמר התיקון, שהעולם הוא עקב, ואינו בקיום שלם, ונחש ההוא נושך את העולם ומחשיך פני הבריות.

לח ימיו של אדם נבראו ועמדו במדרגות העליונות, בז"ס חג"ת נהי"מ, כיון שגמרו להתקיים באלו המדרגות, כמ"ש, ימי שנותינו בהם שבעים שנה, כנגד ז"ס שכל אחת מהן עשר. אין עוד מדרגה להתקיים בה. ומשום זה, ורוהבם עמל ואוון, והם כלא היו. ורוהבם פירושו יותר מזה, כלומר אם חי יותר מע' שנים הם רק עמל ואוון, כי אין עוד ספירה להמשיך החיים ממנה. וע"כ שנים הללו הם כלא היו כלל, שאין בהם חפץ.

לו אבל ימיהם של הצדיקים הווים ומתקיימים. כלומר, אפילו אם הם חיים יותר מע' שנה. כי הם מקבלים ממזל העליון, שהוא מוסיף חיים על ע' שנה, כמה שרוצה. כמ"ש, ויהיו חיי שרה. וכן, ואלה ימי שני

לב חלפו עם אוניות איבה. כי כמה אוניות שטות תוך ים הגדול, ויש ביניהם אוניות וספינות נבדלות זו מזו, ואלו אוניות של הנחש השטות ביניהם נקראות אוניות איבה.

ים הגדול הוא הנוקבא. אוניות השטות בים הן מדרגות הארתה לתחתונים. אוניות הנחש הן אחיזות הנחש לינוק ממנה, ואחיזות אלו מכונות איבה. ואיבה אֲשִׁית בינך ובין האישה, כלומר שיתן לו אחיזה לינוק מהנוקבא. שאחיזה זו נקראת איבה.

לג בינך ובין האישה. כמ"ש, אישה יראת ה', המלכות. בין זרעך, אלו הם שאר כל העמים עובדי ע"ז, שהם זרעו של הנחש. ובין זרעה, ישראל, שהם זרעה של המלכות. הוא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ, זה הקב"ה, שעתידי לבער את הנחש מן העולם. שכתוב, בילע המוות לנצה. וכתוב, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

לד ראש. זהו לעתיד לבוא, שיחיו המתים. כי אז יהיה העולם ראש, משום

חיי אברהם. ואם תאמר, הרי גם בישמעאל היה צדיק, הוא משום שעשה תשובה. וע"כ כתוב, ואלה שני חיי ישמעאל, אע"פ שלא

גולמי ראו עיניך

וכאותו האור שגנו הקב"ה לצדיקים לעוה"ב. ולפיכך, כל אלו שהיה בהם רמז משהו מצורתו של אדם הראשון, הוכו בו ומתו.

מא כי כך דרכו של הקב"ה. אם נתן עושר לאדם, הוא לזון את העולם, ולעשות מצוותיו. לא עשה זה, אלא שמתגאה בעושרו, בו יוכה, שכתוב, עושר שמור לבעליו לרעתו.

אם נתן לו בנים, הוא כדי ללמדם דרכו של הקב"ה ולשמור מצוותיו, כאמור באברהם, כי ידעתיו למען אשר יצווה. לא עשה זה, אלא שמתגאה בהם, בהם הוא מוכה.

וכך בדרך זה, כאשר נתן הקב"ה להם מיופי הטוב העליון של אדם הראשון, נתן להם זה לשמור מצוותיו ולעשות רצונו. לא עשו זה, אלא שנתגאו. באותו היופי שנתברכו בו, בו הוכו.

מב כשברא הקב"ה את אדם הראשון בעוד שהיה גולם, מטרם שזרק בו הנשמה, קרא לאותו המלאך, שהוא ממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצור בצורתו של זה, שישה אנשים. והם: שמשון, שאול, עשהאל, יאשיהו, צדקיהו, אבשלום. וזהו שכתוב, ויולד בדמותו כצלמו. ויקרא את שמו שֶׁת, כלומר שישה, שישה אנשים.

מג מאותו העפר ממש שנברא אדם הראשון, לקח הקב"ה לברוא אלו שישה אנשים. וקרא לו שֶׁת, שפירושו שישה. כלומר, שקרא והזמין שישה אנשים. וזהו שכתוב, ויולד בדמותו כצלמו. כלומר, מאותו הבצק שנברא הגולם שלו. וע"כ נאמר, גולמי ראו עיניך. שפירושו, שעיינת לעשות דומים אליו.

ועל ספרך כולם יכתבו. כולם, שלא שמרו מה שנתן להם הקב"ה, וניגרו מן העולם.

לז לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. היוצא לדרך יתפלל ג' תפילות, ולומר לאלו השלושה, אינו צריך ג' ברכות נפרדות, אלא אפילו בברכה אחת יכול לעשותו. כי כל שאלותיו של אדם יכול לכלול אותם בברכת שומע תפילה.

לח כל מעשיו של אדם כתובים בספר, בעולם העליון, הן טוב והן רע. ועל כולם הוא עתיד ליתן את הדין. כי כתוב, גולמי ראו עיניך. שאותם הדברים שעשה הגולם, הגוף, שאינו משגיח מה שיהיה בעוה"ב, כולם ראו עיניך, כי עיינת בהם.

ועל סיפריך כולם יכתבו. ליתן עליהם דין וחשבון לעוה"ב. לפיכך יקדים אדם תפילתו תמיד קודם למעשהו, ויועיל לו.

לט אין אדם עושה עבירות, אלא מי שהוא גולם ולא אדם. אותו אדם שאינו מסתכל בצרכיה של נשמה הקדושה, אלא כל מעשיו כבהמה זו שאינה משגחת ואינה יודעת. וכי נקרא דוד גולם, שאינו מסתכל בנשמה, שהוא אמר אותו הכתוב.

אדם הראשון אמר לאותו הפסוק, גולמי ראו עיניך. כי גולם פירושו חומר, מטרם שנשלם צורתו. ואמר, קודם שזרקת בי נשמה, שהייתי גולם, ראו עיניך לעשות בצורתי אנשים שיהיו דומים לי. ועל סיפריך כולם יכתבו. שייכתבו בשמותיהם, מי הם. ימים יוצרו. שיוצרו כצורה זו שלו. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

מ למה לא נשאר מאותם הדומים לצורת אדה"ר אף אחד? כל אלו שהיו דומים לאדה"ר, או אפילו דומים לו רק ברמז ולא בבירור, לא מתו מיתת עצמם. וכולם הוכו באותו עניין ממש, שהיו דומים לאדם הראשון.

צורתו של אדם הראשון ויופיו, היתה כוהר הרקיע העליון על כל הרקיעים,

גופות הצדיקים. ואלו המוחזין מרומזים בהכתוב, ויקם אברהם.

נג וידבר אל בני חת. הם שאר גופות הצדיקים, הנפחדים ומוכים בעולם למען יראת קונם. ומפחדים וחטים על שהם שוכני עפר. וע"כ נקראים בני חת. ולמה צריכה הנשמה את גופות הצדיקים? כולם כתובים במניין, שמכניסם בחשבון ומוציאם לתחיית המתים בחשבון. וע"כ דיברה עימהם הנשמה, כדי שהגוף יהיה במניין עימהם. וע"כ כתוב, וידבר אל בני חת.

נד ומה אמרה להם הנשמה, שנקראת אברהם? אמרה בדרך פיוס ובדרך כבוד, גר ותושב אנוכי עימכם. שאמר להם, גוף הזה יהיה עימכם במניין אחד בחיבור הזה. כמ"ש, ויענו בני חת את אברהם, שהם ענו לו כמו כן בדרך כבוד ובדרך פיוס.

סב ותמות שרה בקרית ארבע. כעין זה לא היה בכל נשי העולם. כי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וחיים שלה בעולם, ומקום ההוא שנקברה בו, כדי להראות שלא היה בכל נשי העולם כמו שרה.

סג ואם תאמר הרי מרים שכתוב בה, ותמות שם מרים ותיקבר שם, כמו בשרה. ואומר, שהוא נכתב אלא רק כדי להראות חטאם של ישראל, כמ"ש, ולא היה מים לעדה וייקהלו על משה. כי המים לא הלכו בישראל אלא בזכותה של מרים, אבל לא נאמר במיתתה מספר ימים ושנים, כמו שנאמר בשרה.

סד אשריך ארץ שמלך בן חורין. אשריהם ישראל שהקב"ה נתן להם התורה, לדעת כל דרכים הסתומים, ולגלות להם סודות העליונים.

סה אשריך ארץ. זהו ארץ החיים. הנוקבא, המלבשת לאלקים חיים, שהיא אמא, משום שהמלך שלה, ז"א, הכין לה כל הברכות שהתברך מאבות העליונים, או"א עלאין, שהמלך הזה הוא הו', שהוא עומד להריק עליה תמיד ברכות. והוא נקרא בן חורין, להיותו בן יובל, בינה כלומר ישסו"ת, שהמוחזין שלה מוציאים עבדים

מד מצאנו שלג' משמרות מתחלק הלילה, כלומר לג' פעמים ד' שעות. וכל משמרת, יש לו להקב"ה עניין מיוחד עם האדם. והוא כאשר הנשמה יצאה הימנו, ואותו הגולם, הגוף, נשאר ישן על מיטתו, ואז נשמתו עולה בכל לילה לפני הקב"ה. ויש לו עניין מיוחד עימה בכל משמרת ומשמרת. אם היא זוכה, שמחים עמה למעלה. ואם לא, דוחים אותה לחוץ.

נא עצם קולית הקשה, עצם הירך, שהוכה ומש ממקומו ומוסרח לכאן ולכאן, הוא הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חודש. כך אותה הנשמה הראויה לקבל עונש, הולכת בחוץ בעולם ופוקדת את מקומה, בעולם ובבית הקברות שנים עשר חודש.

נא ויקם אברהם מעל פני מתו. כאשר הנשמה בשלמות העליון, מבינה, נתווסף בה ה' ונקרא אברהם. וכאן כתוב, כמו שאינו צדיק כל כך, שכתוב, ויקם אברהם, ואתה עושה מי שיושב בכסא גדול, שירד לשבת בתוך כיסא קטן תחתון.

כי עניין ה' של אברהם שנתווסף לו, רומז שעלה והשיג המוחזין הגדולים מבינה. והכתוב, ויקם אברהם מעל פני מתו, יורה על המוחזין דקטנות, המאירים לגוף. כי, ויקם, פירושו קבלת מוחזין, המעמידים אותו על רגליו. מעל פני מתו, מהפנים השייכים לגוף המת, שנקרא שרה, שהם מוחזין דקטנות. וכיוון שהנשמה נקראת בשם אברהם, הרי זה יורה שכבר יש לה מוחזין דגדלות מבינה עלאה. וא"כ איך אומר הכתוב, ויקם אברהם מעל פני מתו, שיורה על מוחזין דקטנות. שאתה עושה את היושב בכיסא גדול, לירד לשבת בכיסא קטן תחתון.

נב ויקם אברהם מעל פני מתו. כשהנשמה ראויה לעלות למקום העדן שלה, היא מגינה קודם על הגוף הקדוש שיצאה משם, ואח"כ היא עולה למקום מעלתה. ויקם אברהם מעל פני מתו. שמקודם שהנשמה מסתלקת מהגוף לעלות לג"ע, היא ממשיכה בשביל הגוף מוחזין הראויים לו, כדי שיוכל להתחבר במניין עם שאר

יש ב' בחינות מלכות, רביעית ושביעית. שמבחינת למעלה מפרסא, מחזה ולמעלה דז"א, נקראת רביעית לאבות, שהם חג"ת, ונקראת מלכות דדוד, וכן קרית ארבע. והיא המתקנת נקראת ארץ החיים, שעליה נאמר, אשריך ארץ שמלכך בן חורין.

ומבחינת למטה מפרסא, מחזה ולמטה דז"א, נבחנת שביעית לבנים, שהם נה"י, ונקראת מלכות דיוסף. וע"כ כתוב, הסוד של קרית ארבע היא בסוד העליון, כלומר מלכות דדוד, שהיא העליונה שלמעלה מפרסא דז"א. ולא ע"י האחרת, שהיא המלכות התחתונה, שלמטה מפרסא, שנקראת שביעית. בקרית ארבע ולא בנחש. וע"כ נשמע מהכתוב, שלא מתה מבחינת הנחש, שהיא מלאך המוות, כי אין לו שליטה ואחיזה במלכות שמבחינת למעלה מפרסא, הנקראת קרית ארבע. בקרית ארבע היא חברון, שהתחבר דוד המלך באבות, שהם חג"ת, שלמעלה מפרסא דז"א, וע"כ לא היה מותה ע"י מלאך המוות, הנמשך ממלכות תחתונה, אלא בקרית ארבע.

ע כאשר ימי האדם מתקיימים במדרגות העליונות, חג"ת נה"מ, מתקיים האדם בעולם. כיוון שלא נתקיים עוד במדרגות העליונות, שגמר חיי שבעים שנה, הנמשכים מז"ס חג"ת נה"מ, נמצאים ימיו יוצאים מהספירות ויורדים למטה מהספירות, עד שקרבים לאותו מדרגה שהמוות שורה בו, מלאך המוות, שהוא מתחת ספירת המלכות, ששם נאמר, לפתח חטאת רובץ.

ואז מקבל רשות להוציא הנשמה. והוא עף כל העולם בעפיפה אחת, ונוטל הנשמה, ומטמא את הגוף, ונשאר הגוף טמא. אשרי הם הצדיקים שלא נטמאו בו, ולא נשאר בגופם טומאה.

וזה לראייה, שלא שלט בשרה מלאך המוות. כי נתבאר כאן, שענין המיתה בא לאדם אחר שיוצא מז"ס ובא למתחת מלכות התחתונה, ששם מקומו של מלאך המוות, שאז נוטל רשות ומוציא נשמתו. ונמצא ששרה שמעולם לא ירדה מתחת המלכות

לחירות, שהם המוחין דהארת חכמה. והוא בן לעולם העליון, או"א עלאין, שמשפיע תמיד מזיווגם התמידי, כל חיים, וכל אור, וכל שמן של גדולה וכבוד. כי המלך, ז"א, בן ליובל, שמשם מושפע מוחין דחירות, שהוא הארת חכמה. והוא גם בן לאו"א, שזיווגם תמידי ולא נפסק לעולם, שמהם כל המוחין. וע"כ נקרא בן חורין ולא בן חירות. וכל המוחין של יובל ושל או"א עלאין משפיע בן הבכור ז"א לארץ הזו, לנוקבא. כמ"ש, בני בכורי ישראל. שזה נאמר על ז"א, שנקרא ישראל. ונקרא בן בכור, בעת שיש לו כל אלו המוחין. וע"כ אומר הכתוב עליה, אשריך ארץ.

סו אי לך ארץ, שמלכך נער. שהארץ התחתונה ועולם התחתון יונק אז מממשלת העורלה. והכול נמשך למטה רק ממלך שנקרא נער, מט"ט. אוי לעולם הצריך לינוק כך.

סז נער הזה, מט"ט, אין לו מעצמו מאומה, אלא רק מה שמקבל ברכות מהנוקבא לזמנים ידועים. וכל פעם שנמנעו ממנו, כי נפגמה הלבנה, הנוקבא, ונחשכה, שאז נמנעו הברכות ממט"ט, אוי באותה שעה לעולם הצריך לינוק ממנו את קיומו. ועוד נידון העולם בהרבה דינים, מטרם שיונק ממנו, אלא מן הקליפות, כי הכול מתקיים ונעשה אז בדין.

סח ותמות שרה. כי לא היה מיתתה ע"י אותו נחש העקלתון, מלאך המוות, ולא שלט עליה, כמו שהוא שולט על כל בני העולם, שכל בני העולם מתים על ידו, מיום שגרם להם אדם המיתה. חוץ ממשא אהרון ומרים, שלא מתו ע"י מלאך המוות, אלא בנשיקה, שכתוב בהם, על פי ה', ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרים על פי ה', אע"פ שגם היא מתה בנשיקה.

סט אבל בשרה כתוב שמתה בקרית ארבע, בסוד עליון, ולא ע"י אחר. בקרית ארבע ולא בנחש, בקרית ארבע היא חברון, שנתחבר דוד באבות. וע"כ לא היה מיתתה ע"י אחר אלא בקרית ארבע.

הטומאה. כי כמו שאדם נתעורר מלמטה, כן הוא ממשיך עליו מלמעלה. אם הוא נתעורר מלמטה בצד הקדושה, ממשיך עליו קדושה מלמעלה, והוא מקודש. ואם הוא נתעורר מלמטה בצד הטומאה, כן הוא ממשיך עליו רוח הטומאה ונטמא. וזה אמרו, הבא להיטמא מטמאים אותו.

עו משום זה, בלעם הרשע בשביל להמשיך על עצמו רוח הטומאה מנחש העליון, היה מטמא את עצמו בכל לילה באתונו, והיה עושה עימה מעשה אישות, בשביל להיטמא, ולהמשיך עליו רוח הטומאה. ואחרי זה עשה כשפיו ומעשיו.

עז ותחילת מעשיו היו, לקח נחש מתוך הנחשים, וקשר אותו לפניו, ובקע את ראשו, והוציא את לשונו. ולקח עשבים ידועים ושרף כולם, ועשה מהם קטורת אחת. ואח"כ לקח הראש של אותו הנחש, ובקע אותו לארבע צדדים, ועשה ממנו קטורת אחרת.

עח ועשה סביבותיו עיגול אחד, והיה אומר דברים, ועשה מעשים אחרים, עד שהמשיך עליו רוחות הטומאה, והודיעו לו מה שצריך. ועשה על פיהם מעשיו, כפי מה שידעו מצד הנחש שהוא של הרקיע.

עט ומכאן היה יודע ידיעות וכשפים וקסמים. ומשום זה כתוב, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, נחשים ממש. כי העיקר והשורש בטומאה ותחילת הכול אינו אלא בנחש.

התחתונה, אלא שמתה בקרית ארבע, שהוא מלכות העליונה שלמעלה מפרסא, שבמקום החזה דו"א, ודאי שלא מתה ע"י מלאך המוות.

עא באמצעו של הרקיע, נקשר אורח מבהיק, והוא נחש הרקיע, שנקרא בפי התוכנים [אסטרונומים], קו החלב, שכל הכוכבים הדקים כולם קשורים בו, ועומדים בו תילי תילים. שהם מקובצים ועומדים בו, כמו הרים על הרים בלי מספר. והם ממונים על מעשים של בני העולם שבסתר.

עב כעין זה, כמה אגודות של אורות הקליפות יצאו לעולם, מאותו נחש העליון הראשון שנתפתה בו אדם. וכולם ממונים על מעשי העולם שבסתר. ומשום זה כשבא האדם להיטהר, עוזרים לו מלמעלה, ועזרת ריבונו מסבב אותו ונשמר, ונקרא קדוש. **עג** בא האדם להיטמא, כמה אגודות אורות של הקליפות נועדו לו, וכולם שורים בו ומסבבים.

עד כל מעשיו של בלעם הרשע היו מצד הטומאה. כל מיני נחש וכשפים שבעולם, כולם מתקשרים ויוצאים מנחש שהוא הקדמוני, שהוא רוח הטומאה המזוהם. וע"כ כל הכשפים שבעולם נקראים על שם של נחש הקדמוני, נחשים. וכולם מצד שהוא יוצאים וכל הנמשך אחר כשפים הוא נטמא. **עה** ולא עוד אלא שצריך להיטמא מקודם, אם רוצה לעשות כישוף, כדי להמשיך על עצמו צד שהוא של רוח

מיני כשפים - בנשים [זייני חרשין-בנשייא]

האלו נמצאים המלאכים עזא ועזאל, שהפיל אותם הקב"ה מן השמים, משום שקטרגו על בריאת אדם. והם קשורים שם בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם ידע בלעם, כמ"ש, מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, ששם עזא ועזאל.

פב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וְיִשֵּׁת אל המדבר פניו. הרי שלא תמיד הלך לקראת נחשים? הצד התחתון

פ למה כל מיני כשפים וקסמים אינם נמצאים אלא רק בנשים? משום שכשבא נחש על חוה, הטיל בה זוהמה. רק בה הטיל ולא בבעלה. והכשפים נמשכים מזוהמת הנחש. לפיכך נמצאים הכשפים בנשים.

פא כל אלו מעשה הכשפים שעשה בלעם, למד אותם מאביו. אבל באלו הררי קדם, שהם ארץ קדם, למד בעיקר כל הכשפים וכל מיני קסמים. משום שבהרים

הזוהמה, משום שנשים באים מצד שמאל, ונתדבקו בדין קשה שבשמאל. וצד זה נתדבק בהם יותר מבאנשים, משום שבאים מצד דין הקשה. והכול מיתדבק והולך אחר מינו. **פז** הכשפים נמשכים מזוהמת הנחש, כי בלעם היה מטמא עצמו תחילה, כדי להמשיך עליו רוח הטומאה. ואח"כ עשה כשפיו. כעין זה אישה בימי טומאתה, יש לאדם להישמר ממנה, שלא יגע בה, משום שהיא מתדבקת ברוח הטומאה. ובזמן ההוא אם תעשה כשפים, יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר. וע"כ בכל מה שהיא נוגעת, יטמא. וכל שכן מי שקרב אליה. אשרי הם ישראל, שהקב"ה נתן להם התורה. ואמר להם, ואל אישה בנידת טומאתה לא תקרב.

פז מי שמסתכל בציפצופם של עופות, כדי לדעת עתידות, למה נקרא נחש וכישוף? משום שנמשך מצד הזה של טומאה. כי רוח הטומאה שורה על אותו העוף, ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טומאה, מתדבק ובא לעולם מן הנחש. ואין מי שינצל ממנו בעולם. כי הוא נמצא בכל דבר. עד הזמן, שעתידי הקב"ה להעביר אותו מן העולם, כמ"ש, בילע המוות לנצח.

הבא מרוח הטומאה שלמעלה, הוא רוח הטומאה ששלט במדבר, בעת שעשו בני ישראל את העגל, כדי להיטמא ממנו, שהוא תחתון. וע"כ, וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר פְּנֵיו. ומכל הצדדים עשה כשפיו, כדי שיוכל לעקור את ישראל, ולא יכול לעוקרם.

פג כשעמדו ישראל על הר סיני, נפסק מהם הזוהמה. וישראל שקיבלו את התורה, נפסק מהם הזוהמה. ועכו"ם שלא קיבלו התורה, לא נפסק מהם הזוהמה. הרי שכבר נפסק הזוהמה מנשים. וא"כ למה הכשפים הם בנשים בעיקר?

פד התורה לא ניתנה אלא לזכרים, שכתוב, וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי הנשים פטורות ממצוות התורה, כלומר מצוות עשה שהזמן גרמן. וע"כ לא פסקה זוהמתן בעת מתן תורה, ומשום זה הכשפים, שהם נמשכים מזוהמת הנחש, נמצאים בעיקר בנשים.

פה ועוד, שאחר העגל, חזרו כולם לזוהמתם. ואפילו הזכרים. ונשים, קשה להן להפריד את עצמן מן הזוהמה יותר מאנשים. ומשום זה נמצאים נשים בכשפים ובזוהמה הו יותר מאנשים. שקשה להם להיפרד מן

מערת המכפלה

ונתקיים. וראה אור מאיר בתוך המערה ונר אחד דולק. אז חמד אברהם מקום ההוא למשכנו, וליבו ורצונו היה תמיד במערה. **צ** בחכמה עשה אברהם, בשעה שביקש קבר לשרה. כי כשביקש, לא ביקש מיד באותה שעה המערה, ולא אמר שרוצה להיפרד מהם, אלא שאמר, תנו לי אחוזת קבר עימכם, ואקברה מתי מלפניי. ולא הזכיר לא את צפרון ולא את המערה. ועפרון לא היה שם, שכתוב, ועפרון יושב בתוך בני חת. ואע"פ כן, לא אמר לו אברהם באותה שעה מאומה.

צא אלא אמר להם, וידבר אל בני חת. וכי יעלה על דעתך שאברהם רצה להיקבר ביניהם בין הטמאים, או שרצונו היה

פח אברהם היה יודע סימן באותה מערת המכפלה. וליבו ורצונו שם היה, משום כי מקודם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה צפונים שם. ומאין היה יודע, שהם היו, שהרי לא הכירם קודם? אלא ראה צורתו של אדם, ונסתכל בה, ונפתח לו שם פתח אחד של ג"ע, והבין, כי צורה ההיא של אדם עומדת אצלו. כי הבין, שמתוך שהיה בחייו בג"ע, זכה להיקבר לאחר פטירתו בפתחו של ג"ע.

פט כל מי שמסתכל בצורתו של אדם, לא ימלט לעולם ממיתה, אלא מוכרח למות תיכף. כי בשעה שאדם מסתלק מן העולם הוא רואה את אדם הראשון. ובאותו זמן מת. אבל אברהם נסתכל בו, וראה צורתו,

כתוב ביוֹד קמוצה, כי לא כתוב עם נקודות. ואפשר לנקדו עם קמץ, שזה יורה, שעוד בתחילת הדיבורים, שאמר אברהם, כבר היה שם עפרון.

אז אמר, שְׁמַעוֹנִי, ופגעו לי בעפרון בן צוחר. ואם תאמרו משום שכבודי מרובה מכבודכם, אני עושה זה, לבקש מערת המכפלה מעפרון, כי איני חפץ בכם. לא כן, בתוככם, שאמר, יתננה לי בתוככם, כדי להיקבר בתוככם, כוונתי. כי אני חפץ בכם. ואני עושה זאת, כדי שלא להיפרד מכם.

להתחבר עימם, עד שאמר להם, תנו לי אחוזת קבר עימכם? אלא בחכמה עשה. **צב** ואנו למדים דרך ארץ, ממה שעשה אברהם. כי משום שתשוקתו ורצונו היה באותה המערה, אע"פ שעפרון היה שם, לא רצה לבקש ממנו מיד, ולגלות לו את הרצון שהיה לו במערה. ושאל תחילה מה שלא צריך לו. ולאחרים, ולא לעפרון. אלא שאמר לבני חת, תנו לי אחוזת קבר עימכם. **צג** ובני חת אמרו לו בפני עפרון, שמענו אדוני נשיא אלקים אתה בתוכנו. כתוב, ועפרון יושב בתוך בני חת. ישב,

ארבע מאות שקל

המושפעים על המסך שבקו אמצעי, מקבל דומה את המסך הזה, הנקרא חשבון, ומטהר עימו את גופו של צדיק, אחר פטירתו ומכשירו לתחייה. ובוהו ב' דרכים:

א. שקומת האור הוא עיקר המטהר את הגוף, שהגוף זכה בחייו לקבל אלו המוחין הנמשכים מקו אמצעי, הנק' ארבע מאות עולמות דכיסופים. ואז מקבל דומה את הגוף, ומכשירו לתחייה.

ב. שהמסך, הנקרא חשבון, גם נקרא פנקס, הוא העיקר המטהר את הגוף. וע"כ כיון שהנשמה זכתה בו, כבר היא מתחילה לשאת ולתת עם דומה, בשביל הגוף.

כי נתתי, פירושו שהכסף כבר מוכן. ורומז על המסך. כי כשיש לו מסך, כבר הקומה מוכנה לצאת עליו מאליו. והקומה היוצאת על המסך, היא ארבע מאות עולמות דכיסופים. אבל אין צורך לדבר עם עפרון מעניין הקומה עצמה. כי כיוון שהשיג המסך, כבר מכריזים עליו בג"ע שהוא צדיק, וראוי לקבל את הקומה, שהיא ארבע מאות עולמות דכיסופים.

צז מי שהוא עפר, יוכל לזכות לכל זה, לארבע מאות עולמות דכיסופים. מי יזכה ומי יקום. כמ"ש, מי יעלה בהר ה', ומי יקום במקום קודשו.

צח וישמע אברהם אל עפרון וישקול

צד אמרו בעלי המשנה פרשה הזו, שפרשוה בענייני הנשמה. אשר אברהם הוא הנשמה, ושרה הגוף. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכך הוא התורה בלבם כמו מעיין גדול, שאע"פ שסותמים אותו, מרוב המים יפרצו ויפתחו מעיינות הנובעים לכל עבר.

צה לעולם אין גוף האדם נכנס אחר פטירתו בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד שתראה לו הנשמה מכתב לסימן, שהכרובים נותנים לה בגן עדן.

כי הנשמה אחר שנכנסה שם לג"ע, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, לבינה, ולא לרדת למטה, למלכות. אבל קודם שתעלה ותיכנס למקומה, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה. ומראה לו, לדומה, שהגוף ראוי לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

צו דומה יודע זה, שהגוף ראוי לשכר ארבע מאות עולמות, קודם שהגוף מראה לו. משום שמכריזים על זה בג"ע. אבל אני כך שמעתי, שבעת שנותנים להנשמה המכתב לסימן, חוזרת אז על הגוף להכניסו בחשבון הצדיקים ע"י דומה. וכמ"ש, אך אם אתה לו, שמעני, נתתי כסף השדה, קח ממני. כסף השדה, הוא הכוסף והחמדה לארבע מאות עולמות, שנותנים לו להגוף לרשת.

הצדיקים שזכו לקבל בחייהם המוחין,

קא עוד סיבה היתה, כי הוא היה מתפלל בכל יום, והיה יוצא עד אותו השדה שהיה מעלה ריחות עליונים, וראה אור יוצא מתוך המערה, והתפלל שם, ושם דיבר עמו הקב"ה. וע"כ חפץ בהמערה, ותשוקתו היתה באותו מקום תמיד.

קב למה לא ביקש לקנותה עד עתה? כיוון שלא היה צריך אותה, היה מפתח שלא יסתכלו אחריו, ויבינו את השתוקקותו וחשיבותה של המערה. ואז היו מרבים את המחיר, או שהיו ממאנים למוכרה לו לגמרי. עתה, שהיה נצרך אליה, אמר, כבר הגיעה השעה לבקש אותה.

קג אם עפרון היה רואה בהמערה, מה שהיה רואה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולם. אלא ודאי שעפרון לא ראה בה מאומה, כי אין דבר מתגלה זולת לבעליו. ומשום זה רק לאברהם נתגלה ולא לעפרון. לאברהם נתגלה כי שלו היתה. ולעפרון לא נתגלה, משום שלא היה לו חלק בה. וע"כ לא נגלה לעפרון מאומה בהמערה, ולא היה רואה בה אלא חושך. וע"כ מכר אותה. **קד** וגם מה שלא ביקש אברהם מתחילה, שימכור לו, מכר לו. כי אברהם לא אמר, אלא, ויתן לי את מערת המכפלה. והשדה לא הזכיר. ועפרון אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה. והוא משום שהכול היה מאוס על עפרון, כי לא ידע מהו. ואפילו השדה, שבו היתה המערה, היה מאוס עליו. וע"כ מכר גם את השדה, אע"פ שלא ביקשו אברהם.

קה כשנכנס אברהם לתוך המערה בראשונה, ראה שם אור, והושלך לפניו העפר, ונתגלו לו שני קברים. בין כה וכה עמד אדם מקברו, בצורתו. וראה את אברהם, ושחק, ובו ידע אברהם, שעתידי להיקבר שם. **קו** אמר לו אברהם, בבקשה ממך, האם תירה בלתי מקורה כאן. כלומר, שהיה תמה, כי במערת מכפלה, שפירושו מערה לפנים ממערה, מחויב להיות חושך גמור. והוא ראה שם אור, כמו בבית פתוח מלמעלה בלי גג. אמר לו אדם, הקב"ה הסתירני כאן.

אברהם לעפרון את הכסף. זהו כוסף הגדול אחר אלו העולמות החמודים.

ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות של הנאות ותשוקות.

עובר לסוחר, יעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה. ואין מוחה בידו. כלומר, שהזוכה לאלו המוחין של ארבע מאות עולמות דכיסופים, נמצא שלם בכל המדרגות של שערי שמים וירושלים של מעלה. ואין מי שיקטרג עליו שם.

ומה שלא אמר גם בירושלים של מטה, הוא משום, שארבע מאות הללו הם חו"ב תו"מ דאורות, שהם מלובשים בכח"ב ות"ת דכלים. וחסר לו כתר דאורות משום שחסר לו מלכות מהכלים. כנודע מערך ההופכי שבין האורות לכלים. והמלכות דכלים היא ירושלים של מטה. כי ירושלים של מעלה היא בינה. וירושלים של מטה היא מלכות, שלא תתקון אלא בגמר התיקון.

ולפיכך מטרם זה אין יותר מארבע מאות שקל כסף. להורות שחסר שם כתר מאורות ומלכות מכלים. וע"כ אומר בירושלים של מעלה, ואינו אומר בירושלים של מטה. אבל עם כל זה הארתם של אלו ארבע מאות עוברת ומאירה בחלקה גם אל המלכות. וע"כ כתוב, עובר לסוחר. כי המלכות נקראת סוחר, כמ"ש, היתה כאוניות סוחר. וע"י הארה זו העוברת אליה, נעשית מוכשרת לאט לאט לקבל שלמותה בגמר התיקון.

צט ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. את הגוף. ונמנה בכתב הממונה עם שאר הצדיקים בחברתם ע"י דומיה, החשבון. כל אלו הגופים הכתובים בידי של דומיה ונפקדים על ידו, יקומו לתחייה בזמן שעתידי הקב"ה להחיות שוכני העפר. אוי להם לרשעים, שאינם כתובים על ידו בכתב, שהם יאבדו בגיהנום לעולם.

ק מה היה הסיבה שנכנס אברהם אל המערה? כי היה רץ אחר אותו העגל, שכתוב בו, ואל הבקר רץ אברהם. ובן בקר הוא ברח עד אותה המערה. ואברהם נכנס אחריו להמערה, וראה מה שראה.

וחוה, שאינם תולדות של אנשים. ועליהם כתוב, שנתקיימו בשביל אברהם. כי כתוב, ויקום השדה והמערה, אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם, לא נתקיימו אדם וחוה באותו העולם. ויקום, הוא קיום.

השדה והמערה אשר בו. יורה על אדם וחוה אשר שם. לאברהם. בשביל אברהם. הרי שאדם וחוה נתקיימו בשביל אברהם. **קיא** מערה הזו איננה מכפלה. וכתוב, מערת שדה המכפלה. הרי שהשדה נקרא מכפלה, ולא המערה.

קיב קוראים אותה מערת המכפלה, כמו שאתה אומר, ויתן לי את מערת המכפלה. אבל, ודאי, חייך, לא המערה היא מכפלה, ואין השדה נקרא מכפלה, אלא שדה הזו והמערה, נקראים יחד על שם מכפלה. אבל, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שרק השדה נושא את השם מכפלה, ולא המערה. כי המערה בשדה היא, והשדה הוא בדבר אחר.

קיג ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שהיא המלכות. והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה, שהיא בינה. ויש ירושלים למטה, שהיא מלכות, כי נאחזת למעלה ונאחזת למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים, למעלה ולמטה. וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים, למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה.

ירושלים של מעלה היא בינה. וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שעניין שיתוף מידת הרחמים בדין, נכללו זב"ז. ומיתוך התכללות הזו נעשו ד' בחינות. שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות. ונמצא שמידת המלכות היא כפולה, כי יש מלכות בבינה ויש מלכות במלכות.

קיד וע"כ שדה הזו הוא, ממכפלה ההיא, שהיא מלכות, ששם הוא שורה. כמ"ש, ראה ריח בני, כריח שדה אשר בירכו ה', שהיא המלכות. והיא כפולה למעלה ולמטה. ומשום זה כתוב, שדה המכפלה, ולא שדה כפול. כי סובב על מלכות הכפולה, שנקראת שדה.

ומאותו זמן עד עתה מסתתר אני. עד שבא אברהם היה אדם והעולם, מחוסרי השלמות. וע"כ היה צריך להסתיר את עצמו, שלא יתאחזו בו הקליפות. אבל כשבא אברהם לעולם, תיקן אותו ואת העולם, ואינו צריך עוד להסתיר את עצמו.

קז ויקם השדה והמערה אשר בו. קימה ממש היה לו להשדה, מה שלא היה לו עד עתה. קימה הוא לשון חשיבות, כי בזה שעבר לרשות אברהם, קנה השדה חשיבות, וע"כ כתוב בו, ויקם.

השדה קם ונתעלה ביד אברהם, כי עד עתה לא נראה שם מאומה. ועתה, ביד אברהם, מה שהיה נסתר, קם ונתעלה. ואז קם הכול כמשפטו. כמו שצריך להיות.

קח בשעה שאברהם נכנס במערה, והביא את שרה שמה, קמו אדם וחוה, ולא רצו להיות קבורים שמה. אמרו, המעט לנו, שאנו בבושה באותו העולם לפני הקב"ה, מחמת אותו העוון שגרמנו. ועתה יהיה נוסף לנו בושה שנייה, שנבוש מפני המעשים טובים שלכם.

קט אמר אברהם, הנה אני מוכן להתפלל לפני הקב"ה עליך, שלא תבוש לפניו לעולם, שימחול לו העוון לגמרי. ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. אחר שקיבל עליו אברהם להתפלל על אדם.

קי אדם חזר ונכנס למקומו. חוה לא חזרה ונכנסה, משום שהיא גרמה לאדם לחטוא, והיתה מפחדת שאדם לא יקבלנה. עד שקרב אברהם, והכניסה אל אדם, וקיבלה בשביל אברהם. כמ"ש, ואחרי כן קבר את שרה אשתו. לשרה, לא כתוב. אלא, את שרה. והוא לרבות חוה. שאברהם החזירה אל הקבר.

אז נתיישבו אדם וחוה במקומם כראוי. וכמ"ש, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ולמדנו, באברהם, כי בהבראם אותיות באברהם. ויורה, שבשבילו נתקיימו. תולדות השמים וארץ, הם אדם וחוה. כי אלה השמים וארץ לא כתוב, אלא תולדות השמים והארץ, להורות על אדם

זכר. אלא כיוון שהוא עצמו אינה מכפלה, אלא שממשכת המכפלה מן ב' המלכויות שלמעלה מחוזה, ע"כ כתוב מכפלה על שם המלכות שלמעלה מחוזה.

קטו שדה המכפלה ודאי. מכפלה, ה' שבשם הקדוש, שיש ב' ההין בשם הויה, ושתייהן נמצאות בו כאחת, שנכללות זו בזו, בשיתוף של מידת הרחמים בדין. ובשבילה אומר הכתוב בדרך הַעֲלֵם ה' מכפלה, שאין בהשם הקדוש הויה"ה אות אחרת כפולה חוץ ממנה. כלומר, המילה המכפלה עם ה' הידיעה, רומז לה' מכפלה, לה"ת הויה, שהיא מלכות הממותקת בבינה, שהיא ה"ר דהויה.

קטז ואע"פ שמערה כפולה היתה ודאי, שהיא מערה לפניים ממערה, אבל, על שם אחר נקראת מערת שדה המכפלה, על שם המיתוק של מלכות בבינה, ולא על מה שהמערה היתה מכופלת. ואברהם ידע זה. וכשאמר לבני חת, הַעֲלִים הדבר, ואמר, ויתן לי מערת המכפלה, על שם שהמערה היתה כפולה. ולא אמר, שדה המכפלה, על שם המיתוק דבינה. אבל התורה אינה קורא אותה, אלא מערת שדה המכפלה, כראוי להיות, על שם המיתוק של המלכות בבינה, שהיא שורה רק בשדה, ולא במערה.

קיז והקב"ה עושה הכול, שיהיה נמצא בעוה"ז, מלכות, כעין שנמצא למעלה, בבינה. ושיתדבקו זה בזה, שיהיה כבודו למעלה ולמטה. אשרי חלקם של הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם בעולם, בעולם הזה ובעולם הבא.

ד' מלכויות הן. ב' מלכויות למעלה מחוזה, מבחינת בינה ומלכות דבינה. וב' למטה מחוזה, מבחינת בינה ומלכות דמלכות. וב' המלכויות שלמעלה מחוזה, שניהן ממותקות ונכללות זו בזו. אבל למטה מחוזה רק מלכות הג' ממותקת. ומלכות הד' אינה ממותקת מבינה כלום. והמערה שנקבר בה אדה"ר, היא ממלכות הרביעית הבלתי ממותקת, כמ"ש, כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אלא כיון שעשה תשובה, נכללה המערה בשדה, שהיא מלכות השלישית הממותקת. ושם נקבר.

המערה היא מלכות הד', שאינה ממותקת בבינה. וע"כ אינה מכפלה בבינה. השדה, מלכות הג', ממותקת, אינה מכפלה, כי במקומה למטה מחוזה אין ב' מלכויות. רק למעלה מחוזה נקראת המלכות מכפלה, ששם ב' מלכויות ממש הנכללות זו בזו, אחת מבינה ואחת ממלכות.

ושכתוב, ירושלים למעלה, למעלה מחוזה דנוקבא, אוחות בב' צדדים למעלה ולמטה, ב' מלכויות שמבחינת בינה ומלכות דבינה. ירושלים למטה, למטה מחוזה דנוקבא, שהם ב' מלכויות שמבחינת בינה ומלכות דמלכות. ומשום זה ירושלים של מעלה היא מכפלה, שיש שם ב' מלכויות ממותקות. וע"כ שדה הזה שבכאן, שהיא בחינת מלכות הג', נבחרת ג"כ למכפלה, משום שהמכפלה, שהיא המיתוק דבינה. ולכן שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול. כי אם השדה עצמו היה כפול, היה צריך לומר שדה כפול, לשון

ואברהם זקן בא בימים

ויום ממדרגה למדרגה, עד שנתעלה במדרגתו. **קכ** כשהיה זקן, ונכנס במדרגות העליונות כראוי, שכתוב, ואברהם זקן. אז בא בימים, בימים אלו העליונים, בימים אלו הידועים בסוד האמונה. וה' ברך את אברהם בכל. יסוד דאו"א עלאין הנקרא כל, שמשם יוצאות כל הברכות וכל טוב. כי שפעו אינו נפסק לעולם.

קיח ואברהם זקן בא בימים. אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך. מקרא זה נתבאר אבל אשרי האיש שדרכיו רצויים לפני הקב"ה, והוא חפץ בו לקרבו אליו.

קיט אברהם נתקרב אל הקב"ה. וכל ימיו היה תשוּקתו בזה, שיתקרב אליו. ולא נתקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו הטובים הקריבו אותו בכל יום

את חצר המשכן. ועליהם כתוב, אשרי ישכון חצריך.

קכח ויש אחרים, שהם יותר בפנימיות, שאינם בחצר אלא בבית, כמ"ש, נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך. וכיוון שאמר, ישכון חצריך, למה כתוב, נשבעה בטוב ביתך? ישבע בטוב ביתך, צריך לומר, כמ"ש, ישכון חצריך. אלא שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וע"כ אמר, כמדובר בעדו, נשבעה בטוב ביתך, שכוונתו היה על עצמו ועל שאר המלכים, שיש להם ישיבה בעזרה, שנקראת ביתך, כלומר בית המקדש.

קכט ויש מקום לחסידים העליונים, הנכנסים עוד יותר בפנימיות, להיכל. ועליהם נאמר, קדוש היכלך. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נבדלים זה מזה בעולם ההוא. וכל אחד ואחד מתבייש מאורו של חברו. כי כמו שהמעשים טובים נבדלים בין איש לחברו בעוה"ז, כן מקומות הדירה והאורות שלהם נבדלים בעולם ההוא. **קל** אפילו בעוה"ז, כשהאדם ישן על מיטתו, והנשמות יוצאות מהגוף, וצריכות לשוטט בעולם, לא כל נשמה ונשמה משוטטת ועולה, לראות בכבוד סבר פנים של עתיק יומין. אלא כפי מה שנמשך תמיד, וכפי מעשיו, כן נשמתו עולה.

קלא כשהוא ישן והנשמה יצאה ממנו, כל רוחות הטומאה אוחזים בה, והיא מתדבקת בהם, באלו מדרגות התחתונות המשוטטות בעולם. והם מודיעים לה דברים הקרובים לבא בעולם, ממה ששמעו מאחורי הפרגוד. ולפעמים הם מודיעים לה דברי שקר, ומצחקים בה.

קלב ואם האדם זכה, כשהוא ישן ונשמתו עולה, הולכת ומשוטטת ובוקעת לה דרך בין רוחות הטומאה. וכולם מכריזים ואומרים, פנו מקום. פנו, אין זה מן הצד שלנו. והיא עולה ובאה בין אלו הקדושים, והם מודיעים לה דבר אמת אחד.

קלג וכשירדת הנשמה, כל אלו מחנות המעורבות, שהם המלאכים כאלו, שקדושה

קכא אשריהם לבעלי תשובה שבשעה אחת, ביום אחד, ברגע אחד, הם קרבים אל הקב"ה. מה שלא היה כן אפילו לצדיקים גמורים, שהם נתקרבו אל הקב"ה בכמה שנים. אברהם לא נכנס באלו הימים העליונים, עד שהיה זקן. וכן דוד, שכתוב, והמלך דוד זקן בא בימים. אבל בעל תשובה, מיד נכנס ומתדבק בהקב"ה.

קכב במקום שבעלי תשובה עומדים בו, באותו העולם, אין לצדיקים גמורים רשות לעמוד בו. משום שהם קרובים אל המלך יותר מכולם. והם מושכים השפע מלמעלה עם יותר כוונת הלב, ועם כוח גדול ביותר להתקרב אל המלך.

קכג כמה מקומות מתוקנים יש לו להקב"ה בעולם ההוא. ובכולם יש בתי דירה לצדיקים, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו כראוי לו.

קכד אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. אותם, אשר הקב"ה קרבם אליו, שאלו הנשמות עולות ממטה למעלה, להתאחד בנחלתם שנתתקן להם. ישכון חצריך, מקומות ומדרגות שהם לחוץ מהיכל. ומי הם? כמ"ש, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וזה הוא מדרגה ידועה בין קדושים העליונים.

קכה וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי ריבון העולם, כמו המלאכים. כי מהלכים פירושו שליחים, ועושים שליחות תמיד, בחפץ ריבונם, משום שאלו הם תמיד בקדושה, ולא נטמאו.

קכו מי שנטמא בעוה"ז, מושך על עצמו רוח הטומאה. וכשנשמתו יוצאת ממנו, מטמאים אותו, הס"א, ודירתו בין אלו הטמאים. ואלו הם מזיקי העולם. כי כמו שאדם ממשיך על עצמו בעוה"ז, כן הוא דירתו, וכן נמשך בעולם הנצחי.

קכז כל המקדש עצמו, ושומר עצמו בעוה"ז שלא יטמא, דירתו בעולם ההוא, בין קדושים העליונים, ועושים שליחות של הקב"ה תמיד, והם עומדים בחצר, כמ"ש,

לכל אלו הצדיקים, כמו אותם היודעים סוד ריבונם, ויודעים להידבק בו בכל יום. על אלו כתוב, עין לא ראתה.

קלז והרוחקים להבין דבר חכמה, ומחכים לה להבין בירורו של הדבר, ולדעת את ריבונם, אלו הם שריבונם משתבח בהם בכל יום, אלו הם הבאים בין עליונים הקדושים, ואלו נכנסים בכל שערים העליונים, ואין מי שימחהבידיהם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

קלח אברהם נכנס לדעת ולהתדבק בריבונו כראוי, אחר שהקדים מעשים טובים מתחילה. וזכה באלו ימים העליונים, ונתברך מן המקום שכל הברכות יוצאות משם, כמ"ש, וה' ברך את אברהם בכל. מהו בכל? הוא מקום הנהר, שמימיו אינם פוסקים לעולם, יסוד דאו"א עלאין, שזיווגם לא נפסק לעולם.

קלט אברהם לא רצה להתערב בנשי העולם, ולהתדבק בעמים האחרים עובדי ע"ז. משום שנשיהם של עמים האחרים עובדי ע"ז, הם מטמאים לבעליהן, ולאילו המתדבקים בהן. כי כשאברהם ידע חכמה, ידע העיקר והשורש, ומאיזה מקום יוצאים ומשוטטים רוחות הטומאה בעולם. וע"כ השביע את עבדו, שלא יקח אשה לבנו מעמים האחרים.

וחול וטומאה משמשים בהם בערבוביה, רוצים להתקרב אל הנשמה, לדעת אותו הדבר אמת ששמעה, והמה מודיעים לה דברים אחרים. ואותו הדבר שלקחה מן הקדושים, בין הדברים שלקחה ממחנות המעורבבות, דומה עליה, כמו תבואה המעורבת תוך קש ותבן. וזהו הזוכה ביותר בעוד שהוא בחיים, והנשמה עוד נמצאת בעוה"ז.

קלד כעין זה, כשהנשמות יוצאות מהגוף מעוה"ז אחר הפטירה, הם מבקשים לעלות. וכמה שומרי הפתח ומחנות מזיקים נמצאים. אם הם מן הצד שלהם, כולם אוחזים באלו הנפשות ומוסרים אותן ביד דומה להכניסם בגיהנום.

קלה ואח"כ עולות מגיהנום, ואוחזות בהם, והם לוקחים אותן ומכריזים עליהן. אלו הן שעברו על מצוות ריבונן, וכן משוטטים עימהן בכל העולם. ואח"כ מחזירים אותן לגיהנום. וכן עושים עימהן, שמוציאים אותן מגיהנום ומכריזים, ואח"כ שוב מחזירים אותן וחוזר חלילה. עד שנים עשר חודשים. לאחר שנים עשר חודש הן משתככות ובאות במקום הראוי להם. אבל אלו הנשמות הזוכות, עולות למעלה כמו שביארנו, וזוכות במקומותיהן.

קלו אשריהם הצדיקים, שצפון להם הרבה טוב לעולם ההוא. ואין מקום פנימי כל כך

עדן מנטף על הגן

מדרגה עליונה ממנה, היא כנקבה בפני הזכר. וכל אחד יורש מעלתו לפי הענין. וע"כ בשיר השירים, כשהמלך ששלוש שלו, מדבר על הנשמה, שהוא מדרגה עליונה ממנה, ע"כ נחשבת לו כמו נקבה, וקורא אותה בלשון נקבה, יונתי תמתי. אבל בתורה המדובר הוא בנשמה לפי עצמה, ע"כ קורא אותה בלשון זכר, אברהם.

קמז ומשנגזרה גזרה, שאבדה חכמת מצרים, היה זה מטעם, כי נטל קב"ה אותם טיפות. ומשניטלו אלו הטיפות, שלא יצאו מהגן אבדה החכמה ממצרים.

קמ והנה אופן אחד, נעשה נשמה שאע"פ שאופן בכל מקום הוא שם הנפש, מכל מקום אומרת המשנה, שהשם אופן שבכתוב זה, חזר ונעשה נשמה.

קמא אחת היא יונתי תמתי אחת היא הנשמה. מהי שכאן, בשיר השירים, אנו קוראים הנשמה בלשון נקבה, יונתי תמתי, ושם, בתורה, קוראים לה בלשון זכר, אברהם.

קמב בתורה נקרא הנשמה בלשון זכר, כלפי הגוף. מפני שהגוף בערך הנשמה, הוא כערך אשה כלפי זכר. וכן הנשמה כלפי

עניני תחיית המתים

ישפיע לו המוחין שלו, אשר קו שמאל כלול בהם בימין, שמשם החיים. אבל יעקב אמר לו, מִכָּרָה כיום בכורתך לי. כי נודע שהמוחין דחכמה נמשכים בקו שמאל, שהוא בכורה וגדלות, וע"כ אינו רוצה להיכלל בימין, שהוא אור חסדים, הקטן הרבה ממנו. אבל התחתונים אינם יכולים לקבל הארת השמאל, מטרם התלכשותו בחסדים מקו ימין.

וע"כ עשו היה עיף. וכתוב, הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. וע"כ מכר לו הבכורה, וכן, וַיִּכֹּן את הבכורה, מחמת שהיה מוכרח לקבל מיעקב המוחין מהתכללות הימין. והינך מוצא, שעם קבלת עשו את המוחין דקו אמצעי, ביטל את הבכורה שלו, שהוא הארת החכמה משמאל בלי ימין. ולא עוד, אלא שביזה אותה, כי גילה דעתו שמהארת השמאל בא רק מוות, כמ"ש, הנה אנוכי הולך למות. ומהארת קו אמצעי באים החיים.

וכעין זה תקיש אל גוף האדם. כי כל גוף נפל תחת שליטת ס"מ, שרו של עשו, בעת החטא של עצה"ד, שמשם נגזר המיתה על הגוף. ושליטה זו היא זוהמת הנחש, שאינה סרה מגוף מטרם שנתקב בקבר. וע"כ הצדיקים מטהרים את גופם, הבא מכות השמאל, עד שראוי לקבל את המוחין מקו האמצעי. ועם קבלת המוחין, נמצא הגוף שמבוזה את הבכורה שלו, כמו עשו. ורושם מביזוי הזה, נשאר בגוף גם לאחר מיתה, עד שגורם לו ריקבון, שפירושו, ביטול גמור של כל כוח הקבלה שלו, עד שלא נשאר זכר ממנו.

אמנם לפי"ז קשה, איך אפשר עוד שיקום לתחיית המתים, כיוון שכבר נרקב. והעניין הוא, כמו שיש בקו שמאל ג"ר וו"ק, כן בגוף, שהוא המקבל ממנו, יש ג"כ ג"ר וו"ק. וכן בעשו היה ג"ר וו"ק, כלי לקבלת ג"ר וכלי לקבלת ו"ק. ונתבאר, שהמוחין דקו אמצעי שקיבל עשו, גרם לו לבזות את

קנד) ואברהם זקן בא בימים. באותו העולם, שהוא ימים, כלומר אור, ולא בעוה"ז, שהוא לילה. בא בימים, ספירות העליונות שבעולם העליון, שהם אורות, ונקראים ימים. בא בימים, שבא באותם העולמות שהם נבחנים לימים, מטעם אותם ההנאות והכיסופים שהוא נוחל. וה' ברך את אברהם. בכל, באותו המשרה, השררה, שנתן לו הקב"ה משמו, שהוא אות ה', שבו נברא העולם.

קנה) מט"ט שר הפנים, שהוא נער, עבד מרבו, האדון המושל עליו. הוא ממונה על הנשמה, להשפיע לה בכל יום, מאותו אור שנצטווה להשפיע לה. והוא עתיד לקבל חשבון בכתב מבית הקברות, מיד דומה, מכל גוף וגוף, ולהראותו לפני אדונו. והוא עתיד לעשות אותו העצם לזו, שְׁאֹר לבנין הגוף, תחת הארץ, ולתקן את הגוף, ולהחיותו בשלמות הראוי אל גוף בלא נשמה. והקב"ה ישלח אח"כ הנשמה למקומה בגוף, אחר שבא לארץ ישראל.

וצריכים להבין היטב עניין העצם, הנשאר בהקבר ואינו נרקב. אשר אומר כאן, שהמלאך מט"ט עושה אותו שְׁאֹר לבנין הגוף. העצם הזה נקרא לזו, ואינו נהנה ממאכל ומשקה, שהאדם אוכל ושותה. וע"כ אינו נרקב בקבר כשאר עצמות. וממנו חוזר ונבנה גוף האדם כשעומד לתחיית המתים. ויש להבין, למה נקרא לזו, ולמה אינו אוכל ושותה, ואינו נרקב בקבר, ומה יחוסו, שרק ממנו יבנה הגוף לעת התחייה. וכבר נתבאר שאלו המוחין שהגוף מקבל בחייו, בקו אמצעי, הם הגורמים לו להירקב בקבר. ובכדי שתבין זה היטב, אביא לך מעניין יעקב ועשו. כי יעקב קו אמצעי, ועשו קו שמאל, שאינו כלול מימין. וכתוב, וַיִּוָּד יעקב נזיד, כלומר המוחין, הנמשכים מקו אמצעי, שנקרא יעקב. ויבוא עשו מן השדה והוא עיף, ויאמר, הֲלֵעִיטְנִי נא מן האדום האדום הזה. שרצה שקו האמצעי

וכן מבחינת נפש, נבחן כל גוף כמו העיר לזו, אשר הצדיקים הזוכים לקבל המוחין דקו אמצעי, וגופם זוכה להשראת השכינה. אז נקרא גופם בית אל, תחת השם הקודם לזו. אמנם בחינת ג"ר של הגוף שלהם, שאין להם מה לקבל מקו אמצעי, לא נתקנו כלום ואינם נקראים בית אל. אלא נשארו בשם הקודם לזו. הרי שעצם הנה, המיוחס לג"ר דג"ר נקרא לזו, שנשאר בזהמתו ואינו ראוי לשום תיקון במשך ששת אלפים שנה, כי המוחין דקו אמצעי אינם מפרנסים אותו.

וכמ"ש, עתיד הקב"ה להחיות המתים במומם, שלא יאמרו אחר הוא. העצם לזו היא המום שבגוף, שאינו יכול להירפא בששת אלפים שנה. וממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, כדי שלא יאמרו אחר הוא, מצורתו שבא"ס ברוך הוא.

קנו באותה שעה כתוב, ויאמר אברהם אל עבדו. אם בחכמה זו נסתכל, כלומר בנוגע לתחיית המתים, מהו הפירוש, אל עבדו? כי אברהם הוא הנשמה וא"כ, ויאמר אברהם אל עבדו, היא העבד של הנשמה. והיכן מצינו שיש עבד לנשמה? נסתכל שאמר, עבדו, ולא ניחס אותו אל אברהם, כמשמעות הכתוב, אלא הפירוש הוא, עבדו של מקום, הקרוב לעבודתו. והוא מט"ט, שהוא עתיד ליפות הגוף בקבר.

קנד ויאמר אברהם אל עבדו. זהו מט"ט, עבדו של מקום. זקן ביתו. להיותו תחילת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו הקב"ה ממשלה על כל צבאותיו, על כל מלאכי מעלה.

קנה כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה, שלמדנו אור הנשמה גדול מאור כיסא הכבוד. והמלאכים נוטלים אורם מהכיסא. הרי שאור הנשמה גדול מאור הכיסא. והרי מהכיסא ניטלה הנשמה, ובהכרח שהמקבל הוא קטן מהמשפיע?

שורשם של אדם, היושב על הכיסא, והכיסא, הוא או"א וישו"ת. אשר ישו"ת

הבכורה, וכן גורמים לכל גוף שירקב בעפר. אמנם המוחין הבאים מקו אמצעי, אינם אלא ו"ק דג"ר, ואין בהם כלום מג"ר דג"ר. ונמצא שרק הו"ק של עשו ביזו את הבכורה. כי נתגלה על ידם, שמקו שמאל בא המוות, ומקו אמצעי החיים. אבל הג"ר של עשו, שלא קיבלו כלום מהמוחין דיעקב, להיותם רק ו"ק דג"ר, א"כ נשארו תחת שליטת השמאל, ולא ביזו כלל את הבכורה. כי בין כך ובין כך מתו, כי קו אמצעי לא היה לו מה ליתן להם.

ועל דרך זה הגופים של כל אדם, אשר מסיבת המוחין שמקבלים בהיים, הם נרקבים בקבר. זהו דוקא לבחינת הכלים דו"ק של הגוף, שהם הנהנים מקו אמצעי. משא"כ הכלים דג"ר של הגוף, שלא נהנו מעולם מאלו המוחין דקו אמצעי, הם אינם נרקבים בקבר, כמ"ש בג"ר דעשו. וכיון שלא נהנו, ע"כ לא ביזו.

שנאמר, שיש עצם שאינו נרקב בקבר, חלק הגוף המיוחס לקבלת ג"ר דג"ר, שהוא אינו נהנה ממאכל ומשתה, שהם המוחין הבאים מקו אמצעי, וע"כ אינו נרקב, וע"כ יבנה הגוף ממנו לתחיית המתים.

והטעם שנקרא לזו, הוא כמ"ש, ויקרא את שם המקום ההוא, בית אל. ואולם לזו שם העיר לראשונה. כי כל דבר יש להבחין בג' הבחנות שהם, עולם שנה ונפש. וענין הארת השמאל בלי ימין בבחינת עולם, היתה העיר לזו. וע"כ היתה נקראת לזו, שהוא מלשון הכתוב, תועבת ה' גלוז. וכן, וּגְלוּזִים במעגלותם. ויעקב, שהוא קו אמצעי, תיקן את העיר, והישרה בה האלקיות. וע"כ קרא שמה, בית אל. אשר לפני זה היה שמה לזו. אומנם קו האמצעי יכול לתקן רק את בחינת הו"ק דג"ר, ולא את הג"ר דג"ר, נמצא שלא כל העיר לזו קיבלה את תיקונה, להיות נקראת בית אל, אלא רק בחינת הו"ק של עיר הזאת קיבלה תיקונה ונעשית בית אל. אבל הג"ר דג"ר מבחינת העיר, נשאר בה השם הראשון לזו. כי יעקב לא היה יכול לתקן אותה. וזהו מבחינת עולם.

המקבל מאו"א עלאין. וזה הוא שהנשמה אומרת לו, שים נא ירך, כלומר סיעתך, הצבאות של מט"ט, תחת ירכי. זהו אור הנשפע מן הנשמה, כי ירכי פירושו נה"י, שזהו מעלת הנשמה עליהם, שיש לה נה"י דכלים וג"ר דאורות. וע"כ אמרה לו, שים נא ירך תחת ירכי, שיקבל אור הג"ר הנכלל בנה"י שלה. שאור זה הוא השבועה שהשביעה אותו.

קס בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקב"ה מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו, ב"י של הויה, שהיא או"א, שהוא שורש אור הנשמה. ירכי בגימטריה, רם. כלומר, הנשמה אומרת, שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונישא, המושל על הכל. שזה רומז לבחינת עתיק, המאיר באו"א, שהם אות י'. ולאחר שהנשמה ציוותה סיעת עליונים, אור או"א עלאין, תחת ידו, אמרה לו, אני משביעך שבועה גדולה בו.

קסא כתוב, אלקי השמים ואלקי הארץ. כיון שכבר אמר בה, אני משביעך בה, למה נאמר עוד, אלקי השמים? שבשעה שהולך, מניע כל צבאותיו באות אחת משמו, באות י', באור החסדים דאו"א עלאין. למה אמר בלשון השבועה, אלקי השמים ואלקי הארץ, ששמים הם ז"א, הנמשך מאו"א עלאין, והארץ, הנוקבא, הממשכת מישסו"ת, שהיה מספיק להשביעו באות ה' לבדה?

נאמר, אלקי השמים ואלקי הארץ, להורות, שהוא אדון על הכול בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכולם כאין נגדו. שהזכיר שמים וארץ בלשון השבועה, שהם האור של אות ה"י, להורות, שאור זה מושל על כל המדרגות, וכולם כאין נגדו. על ב' אותיות משמו מניע כל צבאותיו, בעת שמט"ט הולך בשליחותו. להורות, שהוא הכול ואין אחר בילתו.

כלומר, רק באור הימין מאו"א, שהוא י' דהויה. ועל זה היקשה מלשון השבועה, שאמר, אלקי השמים, שאורו הוא או"א, ואלקי הארץ, שאורו ישסו"ת, שהם שמאל.

הוא הכיסא, שמאל. ואו"א הם האדם היושב על הכסא, והימין. ומהם נמשכים זו"ן. שז"א, הוא אדם היושב על הכיסא, והנוקבא, היא הכיסא. ומהם נמשכים הנשמות, ומט"ט וסיעתו. שהנשמות באות מאדם היושב על הכיסא. ומט"ט וסיעתו באים מהכיסא. ונודע, שהתחתונים צריכים להארת חכמה. וכל זמן שאין להם הארת חכמה, אע"פ שמקבלים אור החסדים מז"א ומאו"א עלאין, עדיין הם בבחינת ו"ק בלי ראש. עד שמקבלים ג"כ הארת החכמה, הנמשכת מהכיסא ומהנוקבא ומישסו"ת. שאז קונים ג"ר. ונמצא, שהנשמה, מט"ט שמקבלת אור הכיסא, הוא בבחינת ו"ק בלי ראש, ו"ק דו"ק. והיא קטנה מאור הכיסא, שהוא ג"ר דו"ק. אבל אחר שמקבלת הארת החכמה מאור הכיסא, נעשית גדולה הרבה מאור הכיסא. כי אור הכיסא נמשכת מהנוקבא ומישסו"ת. והוא בחינת ג"ר דו"ק. ואור הנשמה נמשכת מז"א ואו"א. והוא בחינת ג"ר ממש.

ואיך אור הנשמה גדול מהכסא, והרי מהכיסא ניטלה הנשמה, שהיא קטנה מהכסא? כי הנשמה, מט"ט שמקבלת מהכיסא, היא ו"ק דו"ק, והכיסא הוא ג"ר דו"ק, וע"כ היא מקבלת מהכיסא?

ומתרץ, אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. שהם שני אורות משונים זה מזה. כי הנשמה היא אור חסדים בעצם, והכיסא הוא הארת החכמה בעצם. וע"כ כשהנשמה צריכה להארת חכמה, מחויבת לקבל מהכיסא, אע"פ שמשורשה הנשמה גדולה מאור הכיסא. כמו שאמר, גדול מאור חכמה ממש. כמ"ש, דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. עליו ברוחניות, שאינו תופס זמן ומקום, הוא בהכרח רק בחינת מעלה בלבד. הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא, להיותה משורשה, מהאדם היושב על הכסא.

קנט וכשהולך לעשות שליחותו של הקב"ה, כל צבאותיו והמרכבה שלו ניוונים מאותו הזוהר של הנשמה, מאור החסדים, מהאדם היושב על הכסא, הנמשך מז"א,

א. להחיות הגוף בקברו.
 ב. להעלותו לארץ ישראל, ששם מתלבשת בו הנשמה.
 וזהו שמקשה, אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות.

מלאך אחד, אשר קסת הסופר במותניו, שהוא גבריאל, עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, שיתקן את הגוף. ולאחר כן, השר הגדול, מט"ט, הולך לתקן כל אחד ואחד, ולהעמידו לקבל נשמתו. וכתוב, הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אישה. לפניך, יורה לפני שליחותך. שהקב"ה ישלח מלאך מקודם לתקן את הגוף, ואח"כ יביאהו מט"ט להתלבשות הנשמה, מטעם שאין מלאך אחד עושה ב' שליחויות.

קסו באר אשר לרואים, וממלאים אותו במים שאובים, ונובע ממקורו עצמו עוד יותר מהם. באר נובע מעצמו, משום שעיקר נשמתו היה מאור החסדים דאו"א עלאין, שזיווגם לא נפסק לעולם. ומשום שממשיך הארת החכמה מישסו"ת, מכנים אותו באר של רואים, על שם החכמה שמקבל מישסו"ת. ונבחן זה, שממלאים אותו בשאובים ממקום אחר. כי שורשו עצמו אינו נמשך מישסו"ת, אלא רק מאו"א עלאין. ומשום זה החסדים שלו משורשו עצמו, הנמשכים מאו"א, בבחינת נביעה לא פוסקת, חשובים הרבה יותר מהארת החכמה, שממלאים אותו מישסו"ת. כי ערך או"א אל ישסו"ת, כערך ג"ר אל ו"ק. באר לְחַי רואי. ראייה פירושו הארת חכמה.

קסז חייב אדם להקביל פני רבו בר"ח.
קסה אותו אור הראשון, ששימש בימי בראשית, ואח"כ גנזו לצדיקים לעתיד לבוא, שמסעיו עשרה. ובעשרה נוסע, ובעשרה מנהיג הכל, ובעשרה אותות עושה מעשיו. עשרה כתבים, עשרה מפתחות של בית החולים בידיו, ועשרה כתבים לוקח בגן עדן, לתקן הארץ בשביל גופים של הצדיקים. מספר עשרה, רומז על אור החסדים. ואור הראשון שנגזו לצדיקים הוא אור החכמה, כי ע"כ היה אדם הראשון מסתכל

ומוכיח הכתוב מזה, שבשעה שמט"ט הולך בשליחות הקב"ה, מניע כל צבאותיו בבי' אותיות משמו, שהם י"ה מהוי"ה. אשר י' היא אור או"א עלאין, וה' היא אור ישסו"ת. כלומר, גם בהארת החכמה הנמשכת מישסו"ת. אשר הארת החכמה מבער הקליפות, והכול רואים, שהוא הכול ואין אחר בילתו.

קסב ואשביעך בה' אלקי השמים. שבועת הברית הזאת, משבעת הנשמה, שכתוב, אשר לא תיקח אישה לבני. כי אברהם רומז על הנשמה.

קסג מכאן נשמע, שהנשמה אמרה למט"ט, כיוון שאתה הולך בשליחות הזו להחיות המתים, לא תיקח אישה לבני, שלא תיקח גוף לבני, כי הגוף בערך הנשמה נקרא אישה. ולכנס בגוף אחר, זר, שאינו ראוי לו, אלא בגוף שהוא ממש שהוא שלי, בהוא ממש, שיצאתי ממנו.

וזהו שכתוב, כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך. כמ"ש, עתידים המתים להחיות במומם, שלא יאמרו אחר הוא. שיהיה באותה הצורה כמו בהתכללות בא"ס ב"ה. לכן משבעת הנשמה למט"ט, אל ארצי ואל מולדתי תלך, כלומר לגוף שלי, שנשאר בעצם לזו, שהוא הגוף שיצאתי ממנו, והוא הראוי לתחיית המתים. ואחר שיתרפא ממומו, ראוי להתלבשות הנשמה לנצחיות.

קסד מהו ולקחת אישה לבני ליצחק? אם הכוונה להתלבשות הנשמה, היה צריך לומר, לאברהם. אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו, מפני יראת קונו. שהוא, עצם הלזו, שאינו נהנה ממאכל ומשתה בעוה"ז, אותו הגוף ממש תיקח לצחק עימו, בשמחה הזו של הצדיקים, לצחק עימו בשמחת הקב"ה. לצחק עימו, משום שעתה, בזמן תחיית המתים, עת שחוק בעולם. כמ"ש, אז יימלא שחוק פיניו. **קסה** אין מלאך אחד עושה אלא רק שליחות אחת ולא שתי שליחויות בבת אחת. כי יש כאן ב' שליחויות:

עולמות עליונים, חסד, שהוא העליון מז"ס תחתונות, הוא בעשרה. ואחד העליון על כל ברוך הוא, כתר. שממנו נמשך הכל, הן אור החסדים, המרומו בעשרה, והן אור החכמה. **קע** ויקח העבד עשרה גמלים. מהו, וכל טוב אדוניו בידו? איך אפשר, שכל רכושו של אברהם יהיה נישא בידו? זהו שמו של ריבוננו, השכינה, שנקראת שם, שהלכה עימו להביא אותו למקום הנרצה, ולהגן עליו, שלא יאונה לו מכשול. זה ודאי הוא כמ"ש, כי שמי בקרבו.

קעא כל מי שיודע שמו לאמיתו, יודע שהוא ושמו אחד. הוא, הקב"ה, ושמו אחד, השכינה. שכתוב ה' אחד ושמו אחד. כלומר, השם, השכינה, והוא, ז"א, אחד.

קעב ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. מחוץ לעיר, בבית הקברות. אל באר המים, הנקדמים לתחיית המתים בבית הקברות. הם אותם שנשאו ונתנו בתורה, שהרי, כשנכנס אדם לקבר, מה ששואלים לו מתחילה, אם קבע עיתים לתורה, שכתוב, והיה אמונת עיתך. ומכל שכן כשיצא, אינו שאלה, להחיות אותם מתחילה.

קעג לעת ערב, יום השישי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להחיות המתים. ששת אלפים שנים עומד העולם. וערב שבת, הוא אלף השישי, שהוא סיום הכול. לעת ערב, שפירושו זמן סיום הכול. לעת צאת השואבות. אלו הם תלמידי חכמים, השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר, כלומר, לקום לתחייה.

קעד אותם המתעסקים לדעת את ריבונם בעוה"ז, ונשמתם בשלמותה לעוה"ב, זכו לצאת מהקבר משבועת הנשמה שהשביעה למט"ט. כי מט"ט הולך לדעת, מי הוא גופה ממש. כמו שהנשמה השביעה. והוא כמ"ש, הנה אנוכי ניצב על עין המים. אע"פ שגוף תלמיד חכם הוא, הולך מט"ט לבחון אחר השלימות, שכתוב, והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרת אליה השקיני נא מעט מים מדרך, שפירושו, אמור לי רמז ידיעת השם ממה שהשגת.

בו מסוף העולם עד סופו, כי אור העיניים והראייה הוא אור החכמה. שאור הראשון מסעיו עשרה, שאור החכמה מתגלה בהתלבשות עשרה, שהוא אור החסדים. ובא להתלבשות הנה, משום שבא בג' קווים, שכל קו מלובש בעשרה. וכתוב, שנוסע ומשפיע בעשרה, והוא קו ימין, שעצם השפעתו הוא אור החסדים.

ובעשרה מנהיג הכל. הוא קו שמאל, שאע"פ שעצם השפעתו הוא חכמה, שע"ס שהיא נקודת השורוק, עכ"ז אינו מנהיג ומשפיע, זולת ע"י התלבשות בחסדים.

ובעשרה אותות עושה מעשיו. זהו קו אמצעי, המכריע בין ב' הקווים הללו, שממנו נמשכים כל האותות והמופתים שמצד הקדושה. ומעשיו פתקים, פירושו מסכים, וקומות אורות החסדים, היוצאות על הפתקים. ובקומות האור האלו הוא רופא החולים. כי כל המחלות, נמשכים מקו שמאל, בהיותו בלי התכללות הימין, וכשבא קו האמצעי עם המסך דחיריק, שעליו יוצא קומת אור החסדים, שבוה מכריע בין הקווים, עד שנכללים זה בזה, מתרפאים אז כל החולים.

וע"כ נקראות קומות אור שלו מפתחות לרפואות החולים. והם בעשרה, להיותם אור החסדים. עשרה פתקים הוא המסך דקו אמצעי, שעל ידו נכנס בחשבון הצדיקים, על ידי המלאך דומ"ה. ומובטחים בוה לעמוד בתחיית המתים, כמ"ש, וכיפר אדמתו עמו. לתקן הקבר, שיהיו ראויים להכתוב, ופתחת את קברותיכם.

קסט היית רואה יותר ממלאך קדוש, שאור הנשמה גדול מאור המלאכים, וכיוון שביאר העשרה רק בג' קווים העליונים חכמה בינה דעת, הולך ומבאר העשרה גם בז"ס תחתונות. ואומר, שהעולם, שהוא מלכות, נברא בעשרה, ומנוהגת בעשרה, שהוא יסוד שמנהיג את המלכות, הנקראת עולם. הכיסא הקדוש, נצח והוד, הנקראים כיסא תחתון, הוא בעשרה. התורה, תפארת, הוא בעשרה. נסיעותיו, גבורה, הוא בעשרה.

כעין המרכבה העליונה של מעלה, ויבוא לשכון עימהם. וזהו שכתוב, ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם. במקרא הזה נסתם טעם התפילין.

קצא המקדש נעשה כעין העליון, בצורות מרכבותיו הקדושות. ואחרי כן, הישרה הקב"ה את שכינתו עימהם. כעניין הזה בטעם התפילין, שאותו האדם ומניחם, יהיה דוגמא למרכבות העליונות: למרכבה התחתונה ולמרכבה העליונה. כדי שתבוא המלכות שלו וישרה שכינתו עליו.

ב' המרכבות ולשתיהן צריכים. יש מעלה במרכבה עלאה, שלמעלה מחוזה, שאינה במרכבה תחתונה, שלמטה מחוזה. כי אין זיווג נוהג אלא במחזה ולמעלה, ששם פני אדם, ולא במחזה ולמטה, שחסר שם פני אדם. וכן יש מעלה במרכבה תחתונה, שמחזה ולמטה, שאינה במרכבה עלאה, שמחזה ולמעלה. כי מקום גילוי החכמה הוא בהמרכבה שמחזה ולמטה, ולא במרכבה שמחזה ולמעלה. לפיכך, אין גילוי השלימות זולת בשתי המרכבות ביחד. כי המרכבה תחתונה עולה ונכללת בזיווג שיש מחזה ולמעלה במרכבה עלאה. ואז מתגלה החכמה במרכבה תחתונה.

המשכן נעשה כעין העליון בצורת מרכבות הקדושות, שהמשכן וכליו נסדרו בדוגמא לב' המרכבות. כי אז עלתה מרכבה תחתונה למקום מרכבה עלאה, ונכללה בזיווג אשר שם, ואז נתגלה החכמה במרכבה תחתונה, שזהו השראת השכינה בתחתונים. כן צריך האדם המניח תפילין, לכוון באלו ב' המרכבות והסדרים שבהם. כי אז תבוא המלכות של הקב"ה, וישרה הקב"ה שכינתו עליו. כי אין גילוי החכמה אלא בהמלכות, שהיא מחזה ולמטה, ונקראת שכינה. אבל אין זיווג להמשכת החכמה אלא מחזה ולמעלה. וע"כ ע"י שתי המרכבות ביחד מתגלה השלמות.

קצב למדנו, שיש בתפילין סודות עליונים ודוגמאות שלהם. ויש בו, במחזה ולמטה, ששם המלכות, שלוש מרכבות,

קעה ואמרה אֵלַי גם אתה שתה. שנותנת לו לדעת ג' ידיעות:

א. אף אתה עבד כמוני. כלומר שחסר ג"ר.

ב. ולא נתחלף לי ידיעתך, בידיעתו של מקום. שלא טעתה שיש שלימות אחרונה בהמוחין שלו, שמשפיע לנשמות, כמו שלימותו של הקב"ה.

ג. וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני. אע"פ שאתה מלאך, מכל מקום אתה כמו נברא, כלומר בעל חסרון, כמוני.

קעו וגם לגמליך אשאב. שגם לצבאותיו תיתן לדעת ממה שהשיגה ושאבה. כי גמליך פירושו לצבאותיך. כלומר, ידיעת השגתו הוא:

א. שלא השיגו סיעתך. שהמה מחוסרי השגה.

ב. וידעתי כי מעלה יש לי עליך. שהיא בחינת היתכללות מנקודה דעוה"ז, שהיא חסרה למלאכי מעלה.

ג. והאיך נברא אתה מזוי הנתון אצלך, שהשיגה גם סוד בריאתו. אם הוא אומר, אם הגוף אומר כל השגותיו, סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים אלו, כי סימן זה, שעשית לי, יהי מסור בידי על כל דברים אלו, שהגוף יאמר לו כל הדברים הנ"ל, אף אחד מהם לא יחסר. אז, ואדע שהיא האישה, הוא הגוף, מאותה הנשמה, כפי השבועה שהשביעני.

קפז מהו, ויִוסַף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה? פרשה זו בסתירה לביאור בדבר הנשמה והגוף, שבזמן התחייה.

קפח בעת שחכמי האמת מבארים סודות הכתובים, הנה אותן המדרגות שהכתובים מדברים מהן, באות בעצמן לאותם החכמים, בעת ההוא, וממציאות את עצמן שיביאו אותן לגילוי. וזולת הסיוע שלהן, לא היה להם כוח לגלות שום סוד.

קפט אשרי האדם המניח תפילין ויודע הטעם שלהן.

קצ הקב"ה, ברוב אהבתו שהיה לו לישראל, אמר להם, לעשות לו משכן,

התגלות הארת החכמה נקרא רוכב על המרכבה. ולפיכך רק המלכות היא הרוכב, שבה נוהג גילוי. ונתבאר, שהמרכבה עלאה שמחזה ולמעלה היא בחינת חסדים מכוסים. אבל שם הוא מקום הזיווג, ולא במרכבה תחתונה. ונמצא שעיקר גילוי החכמה הוא בהכרח במרכבה עלאה, אלא לא לעצמו, אלא כדי להשפיע למרכבה תחתונה. והמלכות של מרכבה עלאה שלמעלה מחזה, נקראת משום זה לב, על שם ל"ב נתיבות החכמה שמתגלות בה.

וע"כ יש ב' בחינות גילוי חכמה בלב: א. כשהוא למעלה מחזה במקומו, שאז אינה מתגלה החכמה לעצמו, אלא כדי להשפיע למרכבה תחתונה.

ב. כשמרכבה תחתונה עולה ונכלל בו, ומקבל ממנו החכמה, ונבחן אשר מלכות זו, הלב, יורד עימהם למטה מחזה, ומגלה שם הארת החכמה למטה.

בחינה א' של גילוי החכמה, אינה לצורך עצמו, וע"כ נבחן שמאיר בדומה למרכבה תחתונה, כלומר רק להשפיע, ולא הארה ממשית לעצמו. משום שרק במרכבה תחתונה שלמטה מחזה שייך רכיבה ממש. וכתוב רכיבה זו של הזרוע, שהיא תפילין של יד, המלכות, נוהג רק למטה מחזה. ולב רוכב בחכמה למעלה מחזה, בדומה כמו למטה, כי צריך להשפיע חכמה למטה, למרכבה תחתונה. ומשום שאינה מאירה לעצמו, אינה נבחנת בו להארה ממשית. בשעה שהחכמה מתגלה בו נמסר בידו כל צבאות השמים. כי הארת החכמה כוללת ומכנסת תחתיה כל המדרגות. וזהו גילוי החכמה מבחינה ב', שהלב נכלל במרכבה תחתונה ונמשך עימהם ובא ומאיר למטה מחזה. ונמסרו בידו כל מדרגות הגוף, שמחזה ולמטה. מחזה ולמעלה דו"א נבחן לבחינת ז"א, שנקרא שמים. וע"כ כל המדרגות התלויות שם מכונות, צבאות השמים. ומחזה ולמטה דו"א נבחן לבחינת הנוקבא, הנקראת גוף, והמדרגות התלויות שם מכונות אברי הגוף.

קצד) ולמעלה מן הלב הם ארבע פרשיות

בדומה לעליונים הקדושים, שהן סודות שלוש האותיות של שמו הקדוש יה"ו. כי ג' מרכבות, שהן ג' אותיות יה"ו. ארבע פרשיות שולטות על ארבע אותיות שמו הקדוש. ועל כך הוא סוד הש' של שלוש כתרים, וש' של ד' כתרים, שפירושן ג' מלכים שולטים בגוף. מחזה ולמטה, כנגד ש' דג' ראשים. ותפילין שעל הקב"ה למעלה, שהם תפילין של ראש. ותפילין של יד. והם ד' פרשיות, שהם כנגד ש' של ד' ראשים. מבאר ההפרש בין מרכבה עלאה שלמעלה מחזה, למרכבה תחתונה שלמטה מחזה. שבמרכבה תחתונה חסר פני אדם, שהיא ה' תתאה של שם הויה. ונמצא שאין במרכבה תחתונה אלא רק ג' אותיות יה"ו, וחסר ה' תתאה. ורק במרכבה למעלה מחזה יש ד' אותיות כולם. ויש רק ג' מרכבות, שהם ג' אותיות שמו הקדוש הויה, יה"ו, שהם חכמה בינה תפארת. והמלכות חסרה, שהיא ה' תתאה. והם כלולות זו מזו, ונבחינים לג"פ יה"ו, שהם ג' מרכבות, אחר שתעלנה להזיווג שבמרכבה עלאה.

ארבע פרשיות שבתפילין הן, חו"ב תו"מ. והם שולטים על ארבע אותיות הויה. כי ארבע אותיות הויה הם חו"ב תו"מ. וע"כ ש' של ג' כתרים ושל ד' כתרים. אשר הש' מג' כתרים רומזת על בחינת המרכבה התחתונה, שאין לה מעצמה אלא ג' אותיות יה"ו, וחסרה ה' תתאה. והם ג' מלכים, השולטים בגוף מחזה ולמטה, שהם נה"י. ונקראים מלכים, משום שמחזה ולמטה שייך הכול אל המלכות. וש' של ד' כתרים רומזת על בחינת המרכבה עלאה, שיש לה ד' אותיות הויה בשלמות והן, ד' פרשיות של התפילין. קצג) הלב רוכב, בדומה, כמו על מרכבה התחתונה, והתחתון, הנוקבא, רוכב. המרכבה של הזרוע, למטה, היא הנוקבא, התפילין של יד, הנקראת זרוע. והלב, שהוא בחינת מחזה ולמעלה, רוכב, בדומה שהוא למטה מחזה. ונמסרו בידו להכניס כל צבאות השמים. וכך הלב רוכב למטה ונמסר בידו כל אברי הגוף.

יקטירו לעוה"ב. כלומר, שגם שיקומו לתחיית המתים, מכל מקום לא יכלו לעשות מעשים טובים, משום שלא זכו בחייהם.

רא וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. כאשר ברא הקב"ה את האדם, לקח עפרו ממקום המקדש, ובנה גופו מארבע רוחות העולם, שכל אחד נתן לו כוח. ואח"כ, הריק עליו רוח החיים, כמ"ש, ויפח באפיו נשמת חיים. אח"כ קם, וידע שהוא כלול מלמעלה ומלמטה. ואז נתדבק בה', וידע חכמה עליונה.

רב כעין זה, כל אנשי העולם כלולים מלמעלה ומלמטה. וכל אלו היודעים לקדש את עצמם בעוה"ז כראוי, כשהם מולידים בן, ממשיכים עליו רוח קדוש, מן המקום שכל הקדושות יוצאות ממנו. ואלו נקראים בנים למקום, משום שהגוף שלהם נעשה בקדושה כראוי. וכן נותנים לו רוח ממקום קדוש עליון כראוי.

רג בשעה שאדם עתיד לתת חשבון על מעשיו, מטרם שיצא מן העולם, יום זה הוא יום של חשבון, אשר הגוף והנשמה נותנים חשבון. אחר זה הנשמה, יוצאת מן הגוף ונפרדת ממנו, והגוף, שנברא מעפר, שב לעפר. והכול חוזר אל המקום שלוקחו משם. ועד הזמן שהקב"ה עתיד להחיות המתים, יהיה הכול גנוז לפניו.

רד ואותו הגוף ממש, ואותה הנשמה ממש, עתיד הקב"ה להחזיר לעולם כבתחילה, ולחדש פני העולם. כמ"ש, יהיו מתיך נבלתי יקומו. ואותה הנשמה ממש גנוזה לפני הקב"ה, שחוזרת למקומה אחר פטירת האדם, לפי מעשיה, כמ"ש, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. ובזמן שהוא עתיד להחיות המתים, הוא עתיד להריק טל מראשו עליהם. ובטל הזה יקומו כל הגופים מעפר.

רה מהו טל אורות? הוא אורות ממש, מאלו האורות של מעלה, שבהם עתיד להריק חיים לעולם, אשר עץ החיים, ז"א, יריק אז חיים שאינם נפסקים לעולם. כי עתה החיים

על מוח הראש. אבל הקב"ה שליט עליון עליהם, מלך הכל.

תפילין של יד נבחן לבחינת הלב, מלכות, שבה נוהג גילוי חכמה. אבל תפילין של ראש נבחן לבחינת מוח, ז"א, שהוא מלך שליט בחסדים מכוסים, שמקבל מאו"א עלאין בסוד, כי חפץ חסד הוא, ואין הארת חכמה יכולה להגלות במקומו. וז"ש אבל הקב"ה שליט עליון עליהם, שבארבע פרשיות של ראש, הקב"ה, ז"א, השולט ואין גילוי הארת חכמה נוהג שם.

וסוד החכמה זה הוא כמו בבית המקדש, שכתוב, וְעָשָׂה כְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וּכְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה. ועליהם שכינת המלך בארבע אותיות הוי"ה. י"ה על כרוב הימני, ו"ה על כרוב השמאלי. ובשתי מרכבות, מרכבה עלאה על כרוב הימני, ומרכבה תחתונה על כרוב השמאלי.

קצה וכעין זה הוא הלב והמוח, שהם תפילין של יד ותפילין של ראש. הלב מכאן, והמוח מכאן. ועליהם שכינת המלך, בדי פרשיות. מכאן ואילך הם סודות של כתרי האותיות: הפרשות בגופיהם, שהם הבתים, ורצועותיהן הם הלכה למשה מסיני. והרמז שלהם כבר נגלה בסוד י"ג מידות הרחמים.

קצו באנו לדעת הסוד של פסוק, ויוסף אברהם ויקח אישה ושמה קטורה.

קצז הפירוש של פסוק הזה, הוא כמו שגילו החברים בעלי המשנה, שבעת שהנשמה תבוא באותו גוף הקדוש שלה, אז אלו הדברים, כמ"ש, ויוסף אברהם ויקח... יהיו נאמרים על הרשעים, שיקומו לתחייה, ויטיבו מעשיהם, והנשמה תיתן להם מזיו יקר שלה, כדי שידעו וישובו ויזכו זכות שלימה.

קצה וכששלמה ראה את זה, היה תוהה מאד, ואמר, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו, וממקום קדוש יהלכו. שיבואו ויחיו ממקום קדוש. שיקומו בתחיית המתים.

כתוב, היהפוך כושי עורו ונמר חברברותיו. כך הרשעים, שלא זכו לשוב בעוה"ז, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא

הקודמים להאחרון, יהיו כמו שלא היו. **רי** עתיד הקב"ה להריק על אלו גופים הקודמים לאחרון, רוחות אחרים. ואם הם זוכים בהם, שיוכלו ללכת בדרך הישר, יקומו בעולם כראוי. ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב, ורבים מִישני אדמת עפר יקיצו. והכל הוקם ונועד לפני הקב"ה. וכולם הם במניין לעת התחייה, כמ"ש, המוציא במספר צבאם.

ריא כל המתים שבארץ ישראל יקומו לתחייה בתחילה. כי הקב"ה יעיר עליהם רוח, ויקים אותם. אלו שבארץ ישראל. אלו שבארצות אחרות, לא כתוב בהם תחייה אלא קימה, כי רוח החיים אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל. ומשום זה כתוב רק בהם, יחיו מתוך. ואלו שמחוץ לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו לתחייה גוף בלא רוח, ואח"כ יתגלגלו תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו הנשמה. ולא ברשות אחר, בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.

ריב בשעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו בעוה"ו. ויוריד אותן הקב"ה אל הגופים שלהם, ויקרא אותן בשמות, כמ"ש, לכולם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס למקומה בגוף, ויקומו לתחייה בעולם כראוי. ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו זמן כתוב, וחזרפת עמו יסיר. זהו יצה"ר, שיסיר מן העולם, המחשיך פניהם של הבריות ושולט בהם.

ריג הרי אנו רואים, כל זמן שהאדם נמצא ברוח זה, אינו טמא, יצא נשמתו ממנו, הוא טמא. כי יצה"ר הוא, כשנוטל רוחו של אדם, כי הוא יצה"ר והוא מלאך המוות, מטמא אותו, ונשאר אחריו הגוף טמא. כי עם כוח הוהמה של עצה"ד נוטל נשמתו של אדם. ווהמה הזו היא שורש כל הטומאה. ועמים האחרים עכו"ם, להיפך, כשהם בחיים הם טמאים. כי מצד הטומאה

נפסקים, משום כי בעת שנחש הרע שולט, הלבנה מתכסה, שנפסק הזיווג של חמה ולבנה העליונים, שהם זו"ן. ומשום זה נפסקים כביכול מימיו של ז"א, שהוא עץ החיים. וע"כ החיים אינם שולטים כראוי בעולם.

רו ובעת ההוא אותו יצה"ר, שהוא נחש הרע, יסתלק מן העולם, ויעביר אותו הקב"ה. כמ"ש, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבויעיו. ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים.

רו אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחייה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת, שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד?

אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם ההוא. כן הם יהיו לעת תחיית המתים. ורק גוף אחרון, שנוטע והצליח וקיבל שורשיו הרוחניים כראוי, הוא יקום לתחיית המתים. **רוח** ועליו כתוב, והיה כעץ שתול על מים. כי עשה פירות, כלומר מעשים טובים, ונטע שורשים כראוי, למעלה בעולם העליון, שמכל מצווה מתגלה כנגדה שורש רוחני למעלה. וגוף הקודם, שלא עשה פירות ולא נטע שורשים, עליו כתוב, והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב. כי יבוא טוב, זהו תחיית המתים.

רט ויאיר אותו האור העתיד להאיר לצדיקים, שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב. ואז עתיד הקב"ה להחיות המתים. וכתוב, וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה. כי אז יתגבר הטוב בעולם. ואותו שנקרא רע, יהיה נעבר מן העולם. ואז אלו גופים

דרכיו של הקב"ה, שלא יטה לא לימין ולא לשמאל, אלא בקו אמצעי. וע"כ לא רצה אברהם, שתהיה דירתו של יצחק ביניהם. **ריח**) זכותו של אברהם היה עם העבד, שבו ביום יצא, ובו ביום הגיע לעין המים, שכתוב, ואבוא היום אל העין.

ריט) גל עיניי ואביטה נפלאות מתורתך. כמה הם שוטים בני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לעסוק בתורה. שהרי התורה הוא כל החיים, וכל חירות, וכל הטוב בעוה"ז ובעוה"ב. חיים הוא בעוה"ז, שיזכו לימים שלמים בעוה"ז, כמ"ש, את מספר ימיך אמלא. ויזכה לימים ארוכים בעוה"ב, בשביל שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים, חירות בעוה"ז, חירות מכל. כי כל מי שעוסק בתורה לא יוכלו לשלוט עליו כל עמי העולם.

רכ) ואם תאמר, ואלו בני השמד, הרוגי מלכות, מחמת שעסקו בתורה, בזמן שגורו שלא לעסוק בתורה? הוא גזירה מלמעלה. כמו ר' עקיבא וחבריו, שנהרגו משום שעסקו בתורה. וכך עלה במחשבה של מעלה, בעת שנברא העולם. אבל בדרך כלל, התורה היא חירות ממלאך המוות, שאינו יכול לשלוט עליו.

בודאי שאם אדם היה מתדבק בעץ החיים, שהוא התורה, לא היה גורם מוות לו, ולכל העולם. אלא משום שעזב את עץ החיים, שהוא התורה, ואכל מעצה"ד, גרם מיתה לו ולעולם. ומשום זה כשנתן הקב"ה התורה לישראל, כתוב, חרות על הלוחות. שבארוה, אל תקרי חרות, אלא חירות. כי נעשו אז חירות ממלאך המוות. ואלמלא לא חטאו ישראל בעגל, ולא עזבו את עץ החיים, שהוא התורה, לא היו גורמים, שיחזור המוות לעולם כמתחילה.

והקב"ה אמר, אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם. כלומר, בקבלת התורה, כיוון שחיבלתם בעצמכם, שחטאתם, אכן כאדם תמותון. וע"כ כל מי שעוסק בתורה,

נמשכות להם נשמותיהם. וכשגופם נתרוקן מן טומאה, שמתים והנשמה יוצאת מהם, נשאר הגוף בלי שום טומאה. וע"כ אינם מטמאים, כמ"ש, קברי עכו"ם אינם מטמאים באוהל.

ריד) משום זה מי שנתדבק באישה, מעמים אחרים עכו"ם, הוא נטמא. והבן הנולד לו ממנה מקבל עליו רוח הטומאה. ואם תאמר, הלוא מצד אביו בא מישראל ולמה יקבל עליו רוח הטומאה? כי בתחילה נטמא אביו, בשעה שנתדבק באישה ההיא הטמאה. וכיוון שהאב נטמא באישה ההיא שהיא טמאה, מכל שכן שהבן הנולד ממנה, יקבל עליו רוח הטומאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, כמ"ש, כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו. כלומר, שהוא מקנא על ברית ההוא, שלא יחלל אותו באישה מעמים אחרים.

רטו) למדנו, מכיוון שידע אברהם חכמה, רצה להיפרד מכל העמים האחרים ולא להתדבק בהם. ע"כ כתוב, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ, אשר לא תיקח אישה מבנות הכנעני. ודאי, כמ"ש, ובעל בת אל נכר. אשר אנוכי יושב בקרבנו. אנוכי, בדיוק, שאנוכי הוא השכינה. כי היתה בגלות. והשביע אותו כדי שלא להיטמא בהם.

רטז) כל מי שמכניס ברית קדוש הזה, באישה מעמים אחרים עכו"ם, גורם למקום אחר להיטמא, שפוגם ברית העליון, וגורם שישפיע להשפחה. וע"כ כתוב, תחת שלוש רגזה ארץ. ואע"פ שהשביע אותו בברית, עוד לא בטח בו אברהם, אלא שהתפלל תפילתו לפני הקב"ה, ואמר, ה' אלקי השמים, הוא ישלח מלאכו. מלאכו, פירושו ודאי, מלאך הברית. שישלח אותו, כדי שיהיה נשמר ברית הזה, ולא יתחלל בין העמים.

ריז) רק את בני לא תִשֵּׁב שמה. בשביל שידע אברהם, אשר חוץ ממנו בלבדו, לא היה בכל משפחתו מי שיכיר את הקב"ה, ולא רצה שתהיה דירתו של יצחק ביניהם. אלא שתהיה דירתו עימו. ויצחק ילמד תמיד ממנו

חי. וע"כ כל מי שעוסק בתורה, יש לו חירות מכל, חירות בעוה"ז משעבוד אומות העולם עכו"ם, וחירות בעוה"ב, כי לא ידרשו ממנו דין וחשבון כלל בעולם ההוא. **רכג** כמה סודות עליונים סתומים יש בהתורה. כמה אוצרות נסתרים יש בה. וע"כ, כשנסתכל דוד בהתורה ברוח החכמה, וידע כמה פליאות יוצאות מהתורה, פתח ואמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

אינו יכול לשלוט עליו אותו נחש הרע שהחשיך העולם.

רכא אם מי שלא הטא לא ימות, למה מת משה? ודאי מת, אבל רק שאין מלאך המוות שולט בו. והוא לא מת על ידו ולא נטמא בו. וע"כ נבחן שודאי לא מת, אלא שנתדבק בשכינה והלך לחיי העולם.

רכב וכזה, נקרא חי, כמ"ש, ובניהו בן הוידע בן איש חי. ומי שנתקרב לה' נקרא

והנה רבקה יוצאת

בעת שמאירה בהארת חכמה. ע"כ אין השואבות יוצאות לשאוב ממנה מימי החכמה, אלא לעת ערב, בשעה שפנה היום. כי מקודם לכן היא מסתרת ואינה מאירה כמבואר. וכתוב, כי להיות השואבות דבוקות במדרגת הנוקבא, הן מסתרות ג"כ ביום כמוה, ואינן נגלות לשאוב ממנה מימי החכמה אלא בלילה. וכתוב, שהעבד עשה לו זה לסימן, שאמר, ובנות העיר יוצאות לשאוב מים. כלומר, שאינן יוצאות ומתגלות, אלא רק לעת ערב, כמו הנוקבא העליונה, שאז ידע שכשרות הן, וימצא ביניהן בת זוגו של יצחק.

רכו כשהגיע העבד לחרן, ומצא את רבקה לעת ערב, היה אז זמן תפילת המנחה. באותה שעה, שבא יצחק להתפלל תפילת המנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. וכן באותה שעה ששוב הגיע יצחק לתפילת המנחה כמקודם לכן, הגיעה רבקה אליו. כמ"ש, ויצא יצחק לשוב בשדה לפנות ערב. והיה זה כדי שימצא הכול במקום הצריך לו, כראוי להיות, שהכול נמשך בסוד החכמה. וע"כ בא העבד לבאר המים. כי יצחק הוא קו שמאל דו"א, שתיקונו מתחיל לעת ערב בזמן תפילת המנחה. ולפיכך הן מציאת רבקה, והן ביאת רבקה אליו, היה באותו הזמן שמתחיל שליטתו, לעת תפילת המנחה. וגם מטעם זה, בא אז העבד אל באר המים, שהיא הנוקבא, בעת שמאירה מקו שמאל דו"א.

רכד ויהי הוא, טרם כילה לדבר, והנה רבקה יוצאת. כתוב, היה צריך לומר, באה, כמ"ש, והנה רחל בתו באה. שיורה, שהקב"ה הוציאה מכל אנשי העיר, שכולם היו רשעים. ורבקה יוצאת, ונפרדת מכלל בני העיר, שהיתה צדקת. ותרד העינה, כתוב עם ה'. והוא, כי נקרה לה שמה, בארה של מרים, הנוקבא דו"א בעת שמאירה בהארת חכמה. ומשום זה כתוב העינה עם ה', הרומזת על הנוקבא, ה' תתאה של הוי"ה. גם העינה, הוא מלשון עיניים, שהוא שם החכמה. והמים היו עולים לקראת רבקה.

רכה והנה רבקה יוצאת. כמ"ש, והנה בנות העיר יוצאות לשאוב מים. ולמה כתוב יוצאות, ולא כתוב הולכות, ולא באות? משום שהיו נסתרות כל היום, ובשעה ההיא לעת ערב, יצאו לשאוב מים. והעבד עשה לו זה לסימן.

כי אין הארת החכמה של הנוקבא מתגלית אלא בלילה, כמ"ש, ותקם בעוד לילה. וע"כ היא נבחנת מבחינת הארה הזאת, שהיא מסתרת ביום ונגלית בלילה. כי יום הוא ז"א, המאיר בחסדים מכוסים מחכמה, כמו או"א עלאין, והארת החכמה מתגלית רק בהנוקבא לבדה בלי ז"א. וכשהנוקבא היא לבדה בלי ז"א, הוא חושך ולא אור, כלומר לילה. וע"כ הנוקבא מגלית הארתה רק בלילה ולא ביום.

כמ"ש, לעת ערב צאת השואבות. כי העינה, כתוב עם ה', שהוא שם הנוקבא

תפילה, שוועה, דמעה

הללו נקראים, תפילה, שוועה, דמעה. תפילה, על הדינים דמין הא', ונקראת משום זה, תפילה בלחש. כי ז"א הוא קול, קומת חסדים היוצא על מסך דחיריק, המכריע בין ב' הקווים ימין ושמאל. והנוקבא מבחינת ג"ר שבה נקראת דיבור. ובעת שהחכמה שבה היא בלי חסדים, ניבחת כדיבור בלי קול, כלומר, תפילה בלחש. וע"י התפילה אנו מייחדים אותה עם ז"א, שהוא חסדים, ונקרא קול. ואז נעשה הזיווג של קול ודיבור, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים, שאז מאירה לתחתונים.

שוועה, על הדינים דמין הב'. וכמ"ש, ומהו שוועתם? כלומר, מאין באים דינים אלו, שהתפילה עליהם נקראת שוועה? משום שהרים קולו בתפילתו, מסיבה, שנשא עיניו למעלה. כי אמרו, המתפלל ישים עיניו למטה וליבו למעלה, כמ"ש, העין רואה והלב חומד, שהעיניים חכמה, והלב חסדים. והמתפלל צריך להיזהר, שלא ימשיך החכמה ממעלה למטה. שזה נבחן, שהוא משים עיניו למעלה, וזה היה החטא דעצה"ד.

ומשום זה נקראת הנוקבא, עין הדעת טו"ר. כי יש בבניינה ב' נקודות, ב' מלכויות: א. נקודה דמידת הדין.

ב. נקודה הממותקת במידת הרחמים. אם זכה הוא טוב. שנקודה דמידת הדין נגנזה בה, ורק הנקודה הממותקת במידת הרחמים שולטת בה. ואז מקבלת המוחין דבינה בשביל התחתונים, שהם טוב. ואם לא זכה. כלומר שממשיך החכמה ממעלה למטה, הוא רע. כי תיכף נגלה עליו נקודה דמידת הדין שבה, שממנה נמשכים כל הדינים הקשים.

ולפיכך מחויב המתפלל לשים עיניו למטה, שלא ימשיך החכמה מלמעלה למטה, כדי שלא תתגלה עליו הנקודה דמידת הדין. וכתוב, שבתפילתו נשא עיניו למעלה, וע"כ נמשכו עליו הדינים דמין הב', ממלכות דמידת הדין, הנקראים שוועה. כי ע"י

רל) שְׁמֵעָה ה' תפילתי. מה הטעם שכתוב שְׁמֵעָה, ולא שמע? ולמה במקום אחד כתוב, שמע ה' וְחַנְּנִי, ובמקום אחר, שְׁמֵעָה? אלא בכל מקום, שכתוב פעם שמע, הוא לזכר, לז"א, וכשכתוב פעם שְׁמֵעָה, הוא לנקבה דז"א. שְׁמֵעָה, כמ"ש, שְׁמֵעָה ה' צדק, וצדק הוא הנוקבא דז"א. שמע, הוא כמ"ש, שמע הויה וְחַנְּנִי. שהו"י"ה הוא ז"א. וכן, שמע בני. וכן, הסכת ושמע. שכל אלו הם לזכר. **רלא**) וכאן אומר, שְׁמֵעָה תפילתי ה', שנאמר על הנוקבא. משום שהיא מדרגה, המקבלת כל התפילות שבעולם. שנוקבא עושה עטרה מן התפילות, ומשימה אותה בראש הצדיק חי העולמים, שהוא יסוד. כמ"ש, ברכות לראש צדיק. ועל זה כתוב, שְׁמֵעָה תפילתי ה'.

רלב) שְׁמֵעָה תפילתי ה', זה הוא תפילה בלחש. כלומר, תפילת שמונה עשרה, שאנו מתפללים בלחש. ושוועתי האזינה, זהו תפילה בהרמת קול, שאדם מרים קולו, וצועק אל ה', בצרתו. כמ"ש, ותעל שוועתם אל האלקים. ומהו שוועתם? שְׁמֵרִים קולו בתפילתו ונושא עיניו למעלה, כמ"ש, וְשׁוֹעַ אֶל הַהָר. ותפילה זו שוברת שערים, שדופק עליהם להכניס תפילתו לפני ה'. כמ"ש, אֶל דמעתי אֶל תחרש. זו היא הנכנסת לפני המלך. ואין שער עומד לפניו, שלא יפתח. ולעולם אין תפילה בדמעות חוזרות ריקם. מג' שורשים נמשכים כל הדינים והייסורים שבעולם:

א. דינים, הבאים משליטת השמאל, בעת שאינו נכלל מימין, שהארתו הוא חכמה בלי חסדים. ונקראים דינים דדכורא.

ב. דינים, הבאים ממלכות דמידת הדין הבלתי נמתקת.

ג. דינים, הבאים ממלכות הנמתקת במידת הרחמים, שהיא בינה, בעלית המלכות בנקבי עיניים.

וב' מיני דינים אלו הם דינים דנוקבא. והתפילות שמתפללים על ג' מיני דינים

כי בז"א חסדים מכוסים מחכמה. ורק בעת הזיווג עם הנוקבא הוא מקבל על ידיה הארת החכמה. ונמצא, שהנוקבא מעטרת את ז"א בעלה. כמ"ש, אשת חיל עטרת בעלה. וע"כ, בעלה מתעטר בה, והיא אינה מתעטרת בבעלה.

רלג כתוב כאן ג' מדרגות: תפילה, שוועה, דימעה. כמ"ש, שְׁמֵעָה תפילתי ה', וְשָׁעָתִי האזינה אל דמעתי, אֵל תחרש. וכנגד אלו מסיים הכתוב ג' מדרגות אחרות: כי גַר אנוכי עימך. ואח"כ אומר, תושב. ואח"כ אומר, ככל אבותיי, שהם עיקר העולם.

א. וגר, כנגד תפילה. ב. ותושב, כנגד שוועה. ג. וככל אבותיי, כנגד דמעה. תפילה באה על דינים דמין הא', שהם חכמה בלי חסדים. וכיוון שהתחוננים עיקר בניינם הוא מחסדים. לפיכך בעת שמאירה החכמה בלי חסדים, הם נמצאים כמו גר בארץ נוכריה. כי להיות עיקר בניינם מחסדים, מרגישים את חסרון החסדים, כמו שהיו אז בארץ נוכריה. וע"כ נאמר, כי גר, אנכי עימך, כנגד מדרגת תפילה.

שוועה, באה על דינים דמין הבי', שעל ידם מיתתקן המסך דחיריק, ונמשכת קומת חסדים. ואז נפסק הגירות, ומרגישים עצמם כמו תושב בארצו, מחמת שהשיגו החסדים. וע"כ תושב, הוא כנגד שוועה.

דמעה, באה על דינים דמין הג', שעל ידה מיתתקן על בחינת מלכות ממותקת ברחמים. ונעשית המלכות מוכשרת לקבל ולהשפיע המוחין דחב"ד אל התחוננים, מהחג"ת שנעשו לחב"ד, הנקראים אבות העולם. וע"כ, ככל אבותיי הוא כנגד דמעה.

רלד תפילתו של האדם היא, מעומד. כי שני מיני תפילות הן, אחת היא מיושב, ואחת היא מעומד. והם אחד, להיותם כנגד שתי מדרגות, שהן תפילה של יד ותפילה של ראש, או יום ולילה. והם אחד, כנגד מדרגת ז"א, המכונה תפילה של ראש או יום, וכנגד מדרגת הנוקבא, המכונה תפילה של יד או לילה. והם אחד בזיווג.

תפילתו זוכה להמשיך מסך על המלכות הוו. ואז הוא מעלה מ"ן לז"א, הנקרא קול, שנעשה מזה מסך דחיריק לז"א. ובכוחו מכריע בין ב' הקווים ימין ושמאל.

ואז נשברו השערים הסתומים, כי היו סתומים מכוח הארת השמאל, שלא רצה להיכלל בימין. ועתה בכוח עלית המסך דחיריק, נכלל השמאל בימין, ונפתחו השערים. כלומר, שהוסרו הסתימות. אבל עוד אינם ראויים לקבלת התפילה, כלומר להשפעת מוחין דג"ר, בקול ודיבור. כי המוחין מתגלים אלא רק על מסך דמלכות הממותקת במידת הרחמים.

דמעה, היא על הדינים דמין הג', הנמשכים ממסך שעל מלכות הנמתקת בבינה, בעלית ה"ת לנקבי עיניים, המולידה שם דמעות. והוא מלשון, המדמע והמנסך. כי הבינה ומלכות נתרבו ע"י עלייה הוו. כי ע"י הדמעות, היא מעלה מ"ן וממשיך מסך על מלכות הממותקת במידת הרחמים, שאז נעשית מוכשרת לקבל כל המוחין דבינה. והוא קבלת התפילה. כמ"ש, ולעולם אין דמעות חוזרות ריקם.

כי הנוקבא מקבלת כל התפילות שבעולם, הנכללות באלו הג' תפילה, שוועה, דמעה. והיא ניבנית על ידיהם, שתהיה ראויה להידווג עם ז"א, לקבל ממנו המוחין ולהשפיע אל התחוננים.

כי ע"י קבלת השוועה, ניבנה המסך דחיריק לייחוד ב' הקווים.

וע"י קבלת הדמעה נעשית ראויה לקבלת המוחין, שאח"כ יורדת ה"ת מעיניים לפה ומתגלית הג"ר, ומקבלת תחילה המוחין דחכמה בלי חסדים, שהיא תפילה בלחש, ובזה באה לזיווג עם ז"א, לקבלת חסדים, ונעשה הייחוד של קול ודיבור, ומשפעת כל טוב אל התחוננים, שגרמו לה כל זה. וכתוב, שמתפילות הללו היא מקבלת המוחין דחכמה, הנקראים עטרה, כמ"ש, צאינה וראינה בנות ציון, במלך שלמה בעטרה. והיא מעטרת את ראש הצדיק חי עולמים, יסוד דז"א, שמזדווגת עימו.

המוחין שמלפניו. ואין לשאול, שלפי זה היו צריכים להיות חסרים ד' המוחין שמלאחריו, שהם בחינת מלכות, כי יש ערך הופכי בין האורות והכלים.

וכל שהוא מצד הזכר, צריך אדם לעמוד על עמדו בקומה זקופה. כעין זה אמרו, כל הכורע, כורע בברוך, שהיא הנוקבא. וכל הזוקף זוקף בשם, שהוא דכר. כדי להראות שבחו של הדכר על הנוקבא.

קומה זקופה יורה ג"ר, המאירים ממעלה למטה. וזהו רק בדכר, שהוא חסדים מכוסים. אבל בהנוקבא, שהיא חסדים מגולים, החכמה שלה מאירה ממטה למעלה, שהיא ו"ק דג"ר. וע"כ אינה בבחינת קומה זקופה, אלא בכריעה. וכתוב, שע"כ צריכים לכרוע בברוך, ולזוקף בשם, כדי להראות שבחו של הדכר על הנוקבא, אשר המוחין דדכר מאירים מלמעלה למטה.

רלו לא יתפלל אדם אחורי רבו, שכתוב את ה' אלקיך תירא. את, הוא לרבות ולכלול, שצריך לירא מרבו כמוֹא השכינה, ויראת התלמיד הוא רבו. ולפיכך, בעת התפילה לא ישים לפניו אותה המורא, אלא מורא מהקב"ה בלבדו, ולא מורא מדבר אחר.

כי המלכות נקראת מורא שמים. מלכות של הקב"ה, שנקרא שמים, מלכות הממותקת במידת הבינה, רחמים. ואם יש לאדם מורא מפני דבר אחר חוץ מהקב"ה, הוא מעורר עליו מלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת בבינה. וע"כ אסור להיתפלל אחורי רבו. כי להיות מורא רבו כמורא שמים, לא יוכל להיזהר, שיהיה בבחינת מורא שמים בלבד. ויש חשש שלא יתעורר עליו המלכות דמידת הדין. ואז יהיה דבר מפסיק בינו לבין הקיר. אשר הקיר, המלכות, לא תהיה ראויה לקבל המוחין.

רלה תפילת המנחה תיקן יצחק. כמו שתיקן אברהם תפילת שחרית, כלפי אותה המדרגה שהיה דבוק בה, החסד וקו ימין, כך יצחק תיקן תפילת המנחה, כלפי אותה המדרגה שנתדבק בה, שהיא מדרגת הגבורה

אף כאן, תפילה מיושב, כלומר, תפילת יוצר, שלפני השמונה עשרה, הוא אל התפילה של יד, אל הנוקבא, לתקן אותה, כמו שמתקנים את הכלה ומקשטים אותה להכניסה לחופה. כן מקשטים את הנוקבא, בסוד המרכבות והמחנות המרומזים בהמילות, יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדים, והאופנים וחיות הקודש. ששבחים אלו הם לקשט את הנוקבא, להמשיך לה ג"ר משמאל ולהביאה לזיווג בשמונה עשרה.

רלה וע"כ תפילה מיושב, שהיא הנוקבא בקישוטיה, כיוון שניכנסה אל מלך העליון, ז"א, בתפילת שמונה עשרה, והוא בא לקבל אותה, אז אנחנו עומדים לפני מלך העליון. כי אז ז"א מתחבר בהנוקבא. ומשום זה לא יפסיק בין גאולה ותפילה. כי תפילה מיושב, ותפילה מעומד, צריכים להיות מחוברות. כי תפילה של מיושב היא השכינה, הנקראת קיר, בעת שמאירה בג"ר דשמאל, מטעם שמחסרון חסדים, היא נקפאת או ונעשית ככותל. וע"כ אסור להפסיק, אלא לחברה עם החסדים של ז"א.

רלו ומשום שהאדם עומד לפני מלך העליון, הוא לוקח ארבע אמות לתפילתו, בשיעור חבל של יוצר כל. חבל, כמו לא יקשור סרט של צמר בשל פשתן. ז"א, מכונה יוצר כל, להיותו בחינת יצירה דאצילות. ושיעור חבל שלו, כלומר, ושיעור מידתו, הוא ארבע אמות, הרומזים על ד' המוחין חו"ב תו"מ. ואדם, המתפלל תפילת שמונה עשרה, צריך שיהיה אז מרכבה ליוצר כל, וימשיך ד' אמות חו"ב תו"מ, ולהשפיע אל השכינה, ומשום שהאדם עומד לפני מלך העליון, שנעשה מרכבה אליו, לוקח ארבע אמות, ד' המוחין חו"ב תו"מ, לתפילתו, שהיא הנוקבא, הנקראת תפילה.

אלו ד' המוחין חו"ב תו"מ נכללים זב"ז. ויש בכל אחד מהם חו"ב תו"מ. ועם זה אינם ט"ז מוחין, אלא רק י"ב מוחין, ג' מכל צד. חוץ מלפניו, משום חסרון המלכות דמלכות, שהוא עצמות המלכות. וע"כ חסרים ד'

לא נגלה עתה להאיר אל הנוקבא, והיא שולטת בחשכה עד הזמן של חצות הלילה, שאז הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בגן עדן. ואז הוא הזמן, שאדם ישתעשע בתורה. **רמג** דוד אמר, אלו ג' זמני תפילה, שכתוב ערב ובקר וצהרים, אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה וישמע קולי, הרי שלושה. והוא לא התפלל אלא שניים מהם, שכתוב אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה. ולא יותר. זה לתפילת הבוקר וזה לתפילת המנחה. וע"כ אמר אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה. כי דווקא בבוקר, שהוא זמן החסד, מספיק אֲשִׁיחָה, שהוא חסד. ובמנחה, שהוא זמן של דין קשה, צריכים הַמְיָה. ומשום זה אמר וְאֶהְמָה. אבל תפילת ערבית לא התפלל.

ואחרי כן כשנתחלק הלילה, היה קם ואמר שירות ותישבחות, שכתוב, ובלילה שירו עימי. כי דוד הוא המלכות וחצות לילה, אחר שנתמתקה המלכות בבינה, שאז היא דמעה, שאז נעשתה המלכות בית קיבול לאורות העליונים כולם. וע"כ קם אז בשירות ותישבחות.

באופן, שתפילת שחרית היא כנגד תפילה, לתיקון קו ימין שבנוקבא. ותפילת המנחה היא ג"כ כנגד תפילה, אלא לתיקון קו שמאל שבה, שנקראת כותל או קיר. ואז צריך האדם להמשיך השלימות של הקיר, שלא יהיה ביניהם חציצה ופגם. ותפילת ערבית היא שוועה, וע"כ היא, רשות. וחצות לילה, דמעה, התיקונים של מלכות הממותקת, שתהיה בית קיבול לאורות העליונים. ומשום תיקון זה שיהיה בשלמות, לא יתפלל אדם אחורי רבו, כדי שלא יחזור ויעורר את המלכות הבלתי ממותקת. ויקלקל תיקון של חצות לילה.

רמד תפילות כנגד תְּמִידִים, תיקנו רבנן מאנשי כנסת הגדולה. ומשום שמצאו שני תְּמִידִים, שכתוב, את הכבש אחד, והם מתקרבים באותם ב' הזמנים שביום, שהם זמני תפילה. ע"כ תיקנו בעיקר ב' תפילות, שהם שחרית ומנחה, אבל תפילת ערבית היא רשות.

רמה האבות תיקנו אלו התפילות מקודם,

וקו שמאל. וע"כ תפילת המנחה זמנה הוא, כשנוטה השמש לירד במדרגותיה לצד מערב, תיכף אחר חצות היום.

רלט כי כל עוד שהשמש אינה נוטה לצד מערב, הוא יום, מבוקר עד הצהרים, שכתוב עליו, חסד אל כל היום. ואם תאמר, שעד חשכה נקרא יום. בא וראה כי כתוב, אוי נא לנו כי פנה היום, כי יִנְטוּ צִלְי ערב. כי פנה היום, הוא כנגד תפילת שחרית, שכתוב עליו, חסד אל כל היום. כי אז השמש היא לצד מזרח. כיוון שהשמש נוטה ויורדת לצד מערב, הרי אז זמן תפילת המנחה, כי כבר פנה היום, וינטו צללי ערב. ונתעורר דין קשה בעולם.

רמ ופנה היום. שהוא מדרגת החסד. ונטו צללי ערב. שהם מדרגות הדין הקשה. ואז נחרב בית המקדש, ונשרף ההיכל. וע"כ אדם יהיה נזהר בתפילת המנחה, כי הוא זמן שדין קשה שורה בעולם.

רמא יעקב תיקן תפילת ערבית, כי הוא מתקן אותה, את הנוקבא, וזן אותה בכל מה שהיא צריכה, כי הו' דהויה, שהוא ת"ת והוא יעקב, מתקן את הו' דהויה, שהיא הנוקבא. והה' ניוזנת מן הו'. כי אין לנוקבא מעצמה כלום, אלא שמקבלת הכל מת"ת, ו' מהויה, יעקב.

כי יעקב הוא קו אמצעי, הממשיך קומת החסדים על המסך דחיריק, ומכריע ומייחד ב' הקווים ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, זב"ו. ואחר דין הקשה שבא בהארת שמאל דיצחק, בא יעקב ומתקן את המסך דחיריק, שתיקון זה הוא תפילת ערבית. שתיקון הראשון הוא המסך על המלכות מטרם שנימתקת ברחמים, בתפילה, הנקראת שוועה. והוא התיקון של תפילת ערבית. ואחר זה בא תיקון ב' בדמעה, שהוא המסך על המלכות הממותקת במידת הרחמים, והוא חצות לילה.

רמב ומשום זה תפילת ערבית היא רשות. כי היא נכללת בתפילת היום, כדי שתהיה מאירה. שאז נעשה זיווג על המסך הזה המוציא קומת החסדים, שהוא יום. ועתה בלילה אין הזמן לזה. שאור היום, חסדים,

גם הוא בהם, כמ"ש, שלושה יצאו מאחד, אחד זוכה בשלושתם.

הרי שכל המוחין דבינה הם בב' הקווים ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק. אשר יעקב משלימם להיותו קו אמצעי. וע"כ זוכה גם הוא בב' הקווים ומשפיע אותם לנוקבא. כי הם כללות כל המוחין כולם. ואלו תיקונים הנוספים השייכים לזיווג קו אמצעי עם הנוקבא, צריך להיות בלחש, כמ"ש, וקולה לא יִשְׁמַע. שיש בדרך כלל ב' מיני קולות: א. קול הבינה, ממלכות הממותקת בבינה. ב. קול המלכות עצמה, הבלתי נמתקת בבינה.

ואין זיווג ז"ן אלא בקול הבינה. וקול המלכות עצמה לא ישמע. כי אם היה נשמע קולה, ממידת הדין הבלתי נימתק, לא היתה ראויה להיזדווג עם ז"א, ולקבל מוחין עליונים.

רמז ומשום דבריהם בלחש ולא נשמע קולה, יעקב משמש במרום. כמ"ש, ואתה מרום לעולם ה', בינה. ומלכות הממותקת בבינה נקראת ג"כ מרום. וכיוון שיעקב משמש במרום, במלכות הממותקת, צריך להיות שקולה לא ישמע, כי אז יפרד הזיווג. והכול הוא סוד לידועי דין ומשפט, כלומר לידועי סודות התורה.

שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, ולא תיקנו אותם כנגד התמידים. ולמה מה שתיקנו אברהם ויצחק הוא עיקר, ומה שתיקנו יעקב, שהוא בחיר האבות, הוא רשות ולא עיקר כמו אלו?

רמז אלו שני זמנים של שני התפילות שחרית וערבית, אינן אלא לחבר את יעקב, ז"א, בגורלו, הנוקבא. כיוון שנתחברו זכ"ו, אין אנו צריכים יותר, כי כיוון שניתנה הנוקבא בין שני זרועות, אברהם ויצחק, קו ימין וקו שמאל, כבר נתחברה בגוף, כי הגוף כלל של ב' הזרועות, ואין צריך לתקן יותר. וע"כ אנו צריכים לעורר את תיקון שתי הזרועות ע"י ב' התפילות שחרית וערבית, משום שהנוקבא ניתנה ביניהם. כלומר, שצריכים להמשיך הארתם לתוך הנוקבא, ואחר שכבר ניתנה ביניהם, הגוף, שהוא קו אמצעי, הנקרא יעקב, והנוקבא, דבריהם בלחש, שלא להזכיר מדה"ד שבה.

אע"פ שיעקב הוא בחיר שבאבות, כי העיקר הוא קו האמצעי, המיוחד ב' הקווים זכ"ו, וזולת הכרעת קו האמצעי אינם יכולים להאיר, עם כל זה אין בקו אמצעי תוספת אור על ב' הקווים. כי שורשם של ב' הקווים הם מ"י אל"ה, אשר בבינה, שהם כוללים כל המוחין שבה. אלא משום שקו האמצעי עולה ומכריע ב' הקווים שבבינה ומשלימם, זוכה

ויביאה יצחק האוהלה

בודאי שאברהם הוליד את יצחק. כן רבקה היתה צורתה ממש כמו צורתה של שרה. ומשום זה כתוב, שרה אמו, כי אמרו ששרה היא אמה של רבקה בודאי. באופן, שיצחק ורבקה היו צורתם כמו אברהם ושרה. והיה ניכר, שאברהם הוליד את יצחק, ושרה את רבקה.

רמז אע"פ ששרה מתה, צורתה לא נסתלקה מן הבית. אבל לא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיוון שבאה רבקה, נראתה צורת שרה, שכתוב, ויביאה יצחק האוהלה. מיד נראה שם שרה אמו. ולא

רמז ויביאה יצחק, האוהלה שרה אמו. כתוב, האוהלה, כי חזרה שם השכינה, הנקראת אוהל. משום כי כל זמן ששרה היתה נמצאת בעולם, לא נסתלקה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת, והיה מאיר כל ימות השבוע. ואחרי שמתה, כבה הנר. וכיוון שבאה רבקה, חזרה שם השכינה, והנר חזר ונדלק. כתוב, שרה אמו, שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רמז שרה אמו. כי כמו שצורתו של יצחק היתה כצורתו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק, אמר, שזה אברהם. וידעו

שמשמאלו של ז"א נמשך לה בחינת הראש, שהם ג"ר. ומשום זה נחשב לה השמאל דז"א לעיקר המשפיע שלה. וע"כ אומר, יצחק הוא בעלה, משום שממנו מקבלת ג"ר. ועם כל זה אין הולדה אלא מבחינת קו אמצעי בלבד, שהוא יעקב. ורק ממנו הולדת נשמות השבטים.

רנד האבות הם כולם באחד הולכים, ז"א בלבדו. וע"כ כולם שימשו בארבע נשים, שכל אחד מהם היה לו ארבע נשים, שהם שרה רבקה לאה ורחל. כי גם הן אחד, שהוא חו"ב תו"מ של הנוקבא דז"א. אברהם בארבע נשים, שהם שרה והגר וב' פילגשים, שכתוב, ולבני הפילגשים אשר לאברהם. וכתוב, פילגשים, שפירושו שתיים. ועם שרה והגר, הרי הן ארבע.

רנה ליצחק היו ארבע נשים מצד רבקה, כלומר שהיו כלולות ברבקה. שכתוב, ויקח את רבקה. היא אחת. ותהי לו לאישה, הרי שתיים. ויאהבה, הרי שלוש. וינחם יצחק אמר אמו, הרי ארבע. כנגד זה היה ליעקב ד' נשים.

וכולם, כל הי"ב נשים, הן אחד, הנוקבא דז"א בלבדה, שיש בה אלו י"ב בחינות.

רנו אברהם ויצחק שימשו כל אחד מהם באישה אחת בקדושה, כי הגר והפילגשים לא היו מקדושה. אברהם בשרה. יצחק ברבקה. וכנגד שניהם היו ד' נשים ליעקב, בשני החלקים, שהם קודש וחול, שלאה ורחל היו בחלק הקדושה, ובלהה וזלפה היו בחלק חול שהחזיר אל הקדושה.

אפילו הגר והפילגשים והשפחות כולן הן בקדושה, שכל הי"ב נשים הן רק י"ב בחינות של הנוקבא. כי הכול נעשה בקדושה, והכול הוא אחד, שכולן נכללות בהנוקבא דז"א בלבדה.

היה רואה אותה, רק יצחק בלבדו, בעת שנכנס שמה. וע"כ כתוב, וינחם יצחק אחר אמו. כי אמו נראית ומזדמנת לו בבית. וע"כ לא כתוב, אחרי מיתת אמו, אלא, אחרי אמו. כי לא מתה כלל בעד יצחק.

רנא ויקח את רבקה ותהי לו לאשה, ויאהבה. הרי כל בני העולם אוהבים נשותיהם. מהו השינוי, שדוקא ביצחק כתוב, ויאהבה? **רנב** התעוררות האהבה של הזכר אל הנוקבא, אינה אלא מקו השמאל, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. וחושך, קו השמאל, ולילה, הנוקבא, כאחד הם. כי השמאל מעורר תמיד האהבה אל הנוקבא ואוחז בה. וע"כ, אע"פ שאברהם אהב את שרה, לא כתוב בו, ויאהבה, אלא ביצחק בלבד, להיותו קו השמאל דז"א.

ואם תאמר, הרי כתוב, ויאהב יעקב את רחל, אע"פ שאינו קו שמאל? הוא משום שצד יצחק, שהיה כלול בו, עשה את זה. כי יעקב קו אמצעי דז"א, הכולל בתוכו ב' הקווים ימין ושמאל, אברהם ויצחק. ומשום התכללותו של יצחק שהיה בו, יתכן לומר עליו, ויאהב, כמו ביצחק.

רנג אברהם, קו ימין דז"א, כשראה את שרה, הנוקבא דז"א, היה מחבק אותה ולא יותר, כמ"ש, וימינו תחבקני. אבל יצחק, שהוא קו שמאל דז"א, שהוא בעלה, אחו בה, ושם זרעו תחת ראשה, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. ואח"כ בא יעקב, קו אמצעי דז"א, ושימש מיטתו והוליד י"ב שבטים. אברהם יצחק ויעקב רומזים לג' קווים דז"א. וכן שרה רבקה לאה ורחל רומזות להנוקבא דז"א, לד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ז"א מקו ימין שלו מחבק לנוקבא, וימינו תחבקני, שהוא השפעת החסדים. ומקו שמאל שלו ממשיך לה ג"ר, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי, שהנוקבא אומרת

ויוסף אברהם ויקח אשה

הגר מן אברהם, וזנתה אחר גילוליו של אביה, אח"כ חזרה בתשובה, ונתקשרה

רנז ויוסף אברהם, ויקח אישה, ושמה קטורה. קטורה זו היא הגר. כי אחר שנפרדה

אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו, בדיוק, כי סובב על צורה ההיא של שרה, שהיתה באותו האוהל, שנתנה ליצחק, להסתכל בה.

רסא) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. נתן לו סוד אמונה העליונה, בינה, כדי שיצחק יתדבק במדרגות חלקו כראוי. כי לולא נתן לו הבינה, לא היה יכול להתדבק בקו שמאל.

כאן נכלל אש, שמאל, במים, ימין, ודאי שהאש לקח את המים, שהשמאל כולל בתוכו את הימין. זה משמע מהכתוב, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, זהו מים שנכלל באש. שאברהם, מים, נתן כל בחינתו ליצחק, אש. ובתחילה נכללו יחד שם במים, בשעה שאברהם עקד את יצחק לעשות בו דין, להעלה לעולה. או נכללה אש במים.

ועתה נכללו מים באש. כדי שיהיה הכל באמונה העליונה, שהיא בינה. כי ב' קווים ימין ושמאל שבבינה נכללו זב"ז. ואז השיגו שלימותם. ולפיכך גם אברהם ויצחק הנמשכים מב' הקווים ההם שבבינה, צריכים ג"כ להיכלל זב"ז. ע"כ תחילה נכלל שמאל בימין, שזה היה בשעת העקדה. ועתה, נתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, שבזה נכלל הימין בתוך השמאל.

במעשים טובים. ומשום זה נשתנה שמה, ונקראה קטורה, שרומז, שנעשית קטורה במעשים טובים. כי קטורה פירושו קשורה. ואז שלח אברהם ולקחה לאשה. מכאן נשמע, ששינוי השם מכפר על עברות, כי ע"כ נשתנה שמה לקטורה, כדי לכפר על עוונותיה.

רנה) ויוסף אברהם. בימיה של שרה נדווג עם הגר פעם אחת, ואח"כ גרש אותה, מחמת מעשיו של ישמעאל, שצחק על יצחק. ואחר כך נאמר, ויוסף, שפירושו, ויוסף לקחתה כבתחילה. כי לקחה פעם שנית על מה שלקחה מתחילה. וכפי מה ששינתה מעשיה, כן נשתנה שמה. ונקראת עתה קטורה.

רנט) ויביאה יצחק, האוהלה שרה אימו. שנתגלתה צורתה של שרה עם רבקה. ויצחק התנחם אחרי שנתגלתה אימו, והיה רואה צורתה בכל יום. ואברהם, אע"פ שנשא אישה, לא נכנס בבית ההוא של שרה, ולא הכניס אישה ההיא שם, משום, ששיפחה לא תירש גבירתה. ובאוהל של שרה, לא נראתה אישה אחרת, אלא רבקה בלבדה.

רט) ואברהם, אע"פ שהיה יודע, שצורתה של שרה נתגלתה שם, עזב ליצחק את האוהל, לראות צורת אמו שם בכל יום. יצחק ראה צורתה ולא אברהם. וכמ"ש, ויתן

ולבני הפילגשים - מתנות

אצל יצחק. בעודנו חי, בעוד שהיה אברהם חי וקיים בעולם, בכדי שלא יריבו עמו אח"כ. ובכדי שיצחק יתקן בצד דין הקשה העליון, להתגבר על כולם. וכולם נכנעו לפניו. קדמה, אל ארץ קדם. כי שם הם מיני כשפים של הטומאה.

רסד) כתוב, וְתָרַב חַכְמַת שְׁלָמָה מַחְכְּמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם. אלו הם, שהיו מבני הפילגשים של אברהם. ואמרו, כי באלו הררי קדם, נמצאים אותם המלמדים כישוף לבני אדם. ומאותה ארץ קדם, יצאו לבן, ובעור, ובלעם בנו, וכל המכשפים.

רסב) ולבני הפילגשים מתנות. מהו מתנות? אלו הן מיני מדרגות תחונות של הקדושה בלתי מתוקנות, שהן שמות של מיני רוח הטומאה. ונתנם להם, כדי להשלים המדרגות. כלומר, שיטהרו אותם וישלימו את המדרגות של הקדושה. ויצחק נתעלה על כולם באמונה העליונה, שהיא בינה.

רסג) בני הפילגשים, בני קטורה. ונקראת פילגשים על שם, שהיתה פילגש מטרם שגרשה. ופילגש עתה, שחזר ולקחה. וישלחם מעל יצחק בנו, כדי שלא ישלטו

מי נתן למשיסה יעקב

הקול למעלה למעלה בשמים. ונשמע הקול למטה בארץ. וזהו שכתוב, קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה.

רסט) כיוון שבאה בגלות, הסתכלה בעם, וראתה, איך שדוחקים אותם ורומסים אותם בין רגליהם של שאר העמים, בגלות, אז אמרה, מי נתן למשיסה יעקב. וישראל אמרו, הלוא ה' זו חטאנו לו. ומיושב בזה מש"כ כמדבר בעדו. והשכינה אמרה, ולא אָבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו.

רע) ולשעה שעתיד הקב"ה לפקוד את עמו, להוציאם מגלות כנסת ישראל, השכינה, תשוב תחילה מהגלות, ותלך לבית המקדש, מטעם שבית המקדש תבנה תחילה לקיבוץ גלויות, ששם השראת השכינה. וע"כ גם השכינה מקדמת לצאת מהגלות. ויאמר לה הקב"ה, קומי מעפר. והשכינה משיבה ואמרה, לאיזה מקום אלך, הרי ביתי חרב, היכלי נשרף באש? עד שהקב"ה יבנה בית המקדש מתחילה, ויתקן ההיכל, ויבנה עיר ירושלים. ואחר זה יקים את השכינה מעפר.

וכמ"ש, בונה ירושלים ה'. מתחילה בונה ירושלים. ואח"כ, נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה התנערי מעפר קומי שְׁבִי ירושלים. ואח"כ יקבץ גלויות ישראל. וכמ"ש מתחילה, בונה ירושלים ה', ואח"כ, נדחי ישראל יכנס. ואז, הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. שזהו תחיית המתים. וכתוב, ואת רוחי אתן בקרבכם, ועשיתי את אשר בחוקי תלכו.

רסה) מזמן שחרב בית המקדש, אין ברכות שורות בעולם ונעצרו. כביכול שנמנעו מלמעלה, מעולמות העליונים, ומלמטה, מהתחתונים. וכל אלו מדרגות התחתונות מתגברות והולכות, ושולטות על ישראל, משום שישראל גרמו את זה בעוונותיהם. ועניין חסרון הברכות בעולמות העליונים, הוא משום שהתחתונים אינם ראויים לקבל מהם. וכל השפע שהם צריכים להשפיע לתחתונים, נמנע מהם. כי אין להם למי להשפיע.

רסו) מי נתן למשיסה יעקב וישראל לכוזבים. הלוא ה' זו חטאנו לו. כיוון שאמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל. מה הוא שאומר, חטאנו לו? חטאו לו, היה צריך לומר, לשון נסתר ולא כמדברים בעדם. ואם כבר אומר, חטאנו לו, כלומר מדברים בעדם, מה הוא שאומר שוב, ולא אָבו? דהיינו שוב לשון נסתר, אָבו. ולא אבינו, היה צריך לומר, שהוא כמדברים בעדם.

רסז) אלא בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף ההיכל, והעם הלך לגלות, רצתה השכינה להתעקר ממקומה וללכת לגלות עימם, אמרה השכינה, אלך תחילה לראות ביתי והיכלי, ואפקוד את המקומות של הכהנים והלויים, שהיו עובדים בביתי.

רסח) באותה שעה נסתכלה כנסת ישראל, היא השכינה למעלה, וראתה שבעלה, ז"א, נסתלק ממנה, ועלה למעלה למעלה, ירדה למטה ונכנסה בבית המקדש, והסתכלה בכל המקומות, ובכתה. ונשמע

בחוקותי

זכור נא מה יעץ בלק

(ו) ואע"פ שבלעם היה מכשף הגדול מכל מכשפי העולם, היה בלק מכשף גדול ממנו. כי בקסם היה בלק גדול מן החכמים. ובלעם היה גדול בנחש. קסם ונחש הם ב' מדרגות. קסם תלוי במעשה. נחש אינו תלוי במעשה, אלא בהסתכלות ובדיבור הפה. ואז מתעורר עליהם רוח הטומאה להתלבש בהם, ועושה מה שעושה.

(ז) וישראל כולם קדושים, וכל מעשיהם לעורר עליהם רוח קדוש. כמ"ש, עד יערה עלינו רוח ממרום. וע"כ כתוב, כי לא נחש ביעקב, ולא קסם בישראל. כי ישראל הם אחוים בצד הקדושה העליונה, ומעשיהם באים בקדושה, וקדושה מתעוררת עליהם, ומתלבשים בה.

(ח) בקסם היה בלק גדול מכל החכמים, ובלעם בנחש. וע"כ בשעה שרצה בלק להתחבר עימו, כתוב, וילכו זקני מואב וזקני מדיין וקסמים בידם. בדיבור שבפה היה בלעם גדול מכל המכשפים שבעולם, ובהסתכלות של נחש היה יודע לכוון את השעה לקלל, וע"כ קללותיו נתקיימו. וע"כ רצה בלק להשלים הדבר בקסם ונחש. ע"כ נתחבר עימו.

(ט) אמר לו הקב"ה, רשע, הרי קידמוך בני. מעשה יש ביניהם, שכל הצדדים הרעים ומינים הרעים וכל הכשפים שבעולם, אינם יכולים לקרב אליהם, שכולם בורחים מפניו. והוא אוהל מועד, וכלי קודש, ותשמישי המקדש, וקטורת הסמים המבטל כל כעס ורוגז שבעולם מלמעלה ומלמטה, ועולות וקרבנות בכל יום, ושני מזבחות לעשות עבודת המזבחות, ושולחן, ולחם הפנים, ואת הכיור ואת כנו. וכמה תשמישים למעשה, מבחינת דיבור הפה, שהם הארון, ושני

(א) עמי זכור נא, מה יעץ בלק מלך מואב, ומה ענה אותו בלעם בן בעור. אשרי חלקם של עם הזה, שאדונם מוכיח להם כך. אע"פ שאתם סרתם מן הדרך, עמי אתם, שאיני רוצה לגמול לכם כמעשיכם.

(ב) אשרי חלקו של עם, שאדונם אמר להם, עמי, מה עשיתי לך, ומה הלאַתִּיךָ ענה בי. מה יעץ בלק מלך מואב, בכמה דברים ומעשים חשב לכלות אתכם מן העולם, וכמה כשפים עורר לנגדכם.

(ג) אמר הקב"ה לישראל, זכור נא. אוי שאנו צועקים בכל יום, ואנו גועים ובוכים, זכור ה' מה היה לנו. זכור ה' לבני אדם. ואינו רוצה להשגיח עלינו. משום שהוא אמר לנו בבקשה, זכור נא. נא, לשון בקשה. ואנו אין משגיחים עליו. על כן אנו צועקים כעין זה, זכור ה' מה היה לנו. זכור ה' לבני אדם. זכור עדתך קנית קדם. זכרני ה' ברצון עמך. והוא אינו רוצה להשגיח עלינו.

(ד) ודאי הקב"ה משגיח עלינו תמיד וזוכר אותנו. ואם הוא לא היה משגיח בישראל, וזוכר אותנו, לא עמדו אפילו יום אחד בגלות. כמ"ש, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם. כי הקב"ה אינו עושה עימנו כמעשינו.

(ה) בלק חכם היה, וגדול המכשפים היה במעשי ידיו, יותר מבלעם. וכל מה שרוצה האדם בעולם הזה בעבודת הקב"ה, צריך לעורר במעשה שלמטה. כי במעשה שלמטה מתעורר המעשה למעלה. ומעשה שלמטה צריך להיות בקדושה. ובמקום שאין מעשה, יש דיבור, ובדיבור הפה תלוי, לעורר המעשה למעלה. וכמו שצריכים לעורר קדושה עליונה במעשה ובדיבור, כך אלו הבאים מצד הטומאה, צריכים לעורר הצד שלהם, במעשה ובדיבור פה.

זוכרים, כל זמן שהייתם אחוזים בי, לא יכול אותו רשע בכשפיו וקסמיו לשלוט עליכם. כיוון שעזבתם ידיכם מלאחוזי בי, והייתם בשיטים, כתוב, ויאכלו העם וישתחוו לאלהיהם. ואז שלטו בכם שונאים. וכל זה למה? למען דעת צדקות ה'. שכל אלו צדקות שעשיתי לכם בזמן שהייתם אחוזים בי, ולא עזבתי שום דבר בעולם שישלוט עליכם, והרוגו שלמעלה ושלמטה, ומינים הרעים לא יכלו לקרב אליכם.

לוחות התורה, ואהרן המכפר על העם בכל יום בתפילה. כיוון שהיסתכל אותו רשע בזה, אמר, כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. משום, ה' אלקיו עימו ותרועת מלך בו.

(י) וע"כ אמר הקב"ה, עמי זכור נא, בבקשה מכם, היו זוכרים זמן ההוא, שנתחברו בלק ובלעם לכלותכם, ולא יכלו, כי אני אחזתי בכם, כאב האוחז בבנו, ואינו עוזב אותו בידי אחר. בבקשה מכם, היו

ויבוא אלקים אל בלעם

מכשף. וגם בלעם כמוהו. (ג) וע"כ בכולם כתוב אלהים ולא הוי"ה. שכתוב, ויבוא אלהים אל בלעם. ויבוא אלהים אל לבן. ויבוא אלהים אל אבימלך. שאלהים פירושו הממונה, הוא בא אליהם ולא הם אליו. כי אין מקום מוכן. איך נאמר שאלהים הוא ס"א? אלא שם הזה, אלהים, הוא משותף לכל, ואפילו עבודה זרה נקרא גם כן אלהים, אלהים אחרים. ובכלל אלהים אחרים הם ממונים האלו, שהם בכלל נקראים בשם אלהים. ואותו רשע היה אומר בכשפים, וקרא אותו, ובא אליו. ומשום כך כתוב, לינו פה הלילה, והשיבותי אתכם דבר, כאשר ידבר הוי"ה אלי. ולא כתוב אלהים. כי אותו רשע היה משבח עצמו ואמר הוי"ה, שהרי כתוב בו, ויבוא אלהים.

(א) כשבא השמש, וכל השערים נסתמים, והלילה בא ונחשך, כמה גדודים נפתחים משלשלותיהם, והולכים ומשוטטים בעולם, וכמה ממונים עליהם שמנהיגים אותם. ויש ממונה גדול על כולם מצד השמאל. ואותו רשע בלעם, היה מצוי אצל ממונה הזה העליון מכולם בכשפיו. והיה אומר בכשפיו בלילה, בזמן ששולט עם כל החברה שלו, והממונה היה בא להימצא אצלו, ומודיעו מה שרוצה. (ב) כעין זה, ויבוא אלהים אל לבן הארמי, שהוא הממונה המצוי אצלו. ויבוא אלהים אל אבימלך. כולם כמו זה. בכל מקום קוראים אותו באלו הכשפים. וע"כ היה שכיח בלילה יותר מביום. משום שבלילה זמן שליטתו. וכל אלו מכשפים וחכמים היו לאבימלך, שכתוב, וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון, שהיה

כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל

ואיך ראה? אלא ביום ההוא הסתכל לכוון השעה, לקלל את ישראל, ולא מצא כמו בשאר הימים. ואז ראה, שלא נמצא רוגז גדול בעולם. ואז ידע, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. באותו שעה הסיר את עצמו מכל הנחשים שבעולם, ולא הסתכל בהם. כמ"ש, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים.

(ד) כאשר ידבר הוי"ה אלי, ע"י שליח של ס"א, הממונה. הרי גם ביום היה נמצא אצלו, שכתוב, וייקר אלהים אל בלעם, שזה היה ביום. ומשיב, אלא ודאי, הסתכלות בנחש היתה בו, וזה נקרא ג"כ אלהים. ובאותו זמן היה מסתכל לכוון השעה. כמ"ש, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. וירא בלעם, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל.

קבו אל, ומה אזעום לא זעם ה'. ומשום זה כתוב, עמי, זכור נא מה יעץ בלק. ומה ענה אותו, בלעם בן בעור. אשרי הם ישראל, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

טו בשעה שנמצא רוגז, השמאל שלמעלה מתעורר. ואותו רשע היה יודע מקום להתאחז בצד שמאל, לקלל. ובאותה שעה היסתכל ולא מצא. אז כתוב, מה אָקוב לא

אם בחוקותי תלכו

וזהו הכלל של שם הקדוש. **יח** ועשיתם אותם. כיוון שכבר אמר, תלכו, ותשמרו, למה עוד, ועשיתם? אלא מי שעושה מצוות התורה והולך בדרכיו, הוא כאילו עשהו למעלה. אמר הקב"ה, כאילו עשיתי. וע"כ, ועשיתם אותם לחוק ומשפט, שהם ז"א ומלכות. כי מתוך שמתעוררים על ידכם להתחבר זה בזה, שימצא השם הקדוש כראוי, ודאי, ועשיתם אותם.

יט כעין זה, ויעש דוד שם. וכי דוד עשה לו? אלא משום שדוד הלך בדרכי התורה ועשה מצוות התורה, והנהיג המלכות כראוי, כביכול, עשה השם למעלה. ולא היה מלך בעולם שזכה לזה כדוד, שהיה קם בחצות לילה, והיה משבח להקב"ה עד שעלה השם הקדוש, המלכות, בכסאו בעת שעלה אור היום. ע"כ, כביכול הוא עבד שם ממש. שהעלה אותה לזיווג עם ז"א. כמ"ש, בצד האחר, ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. ומשום זה, ויעש דוד שם. וע"כ נאמר, ועשיתם אותם. אם אתם תשתדלו לעשות אותם, ולתקן השם הקדוש כראוי, כל אלו הברכות שלמעלה תמצאנה אצלכם בתיקון שלהן כראוי.

טז אם בחוקותי תלכו. אם בחוקותי, זוהי המלכות, מקום שגזירות התורה תלויות. כמ"ש, את חוקותי תשמורו. המלכות נקראת חוק. וגזירות התורה נכללות בה. ואת משפטי תשמורו. משפט, מקום אחר עליון, ז"א, שאותה החוקה, מלכות, נאחזת בו, ומתחברים זה בזה, העליונים והתחתונים. החוקות שבמלכות במשפטים שבז"א. וכל המצוות שבתורה וכל הגזירות שבתורה וכל הקדושות שבתורה, אחוזים באלו, ז"א ומלכות. משום שתורה שבכתב, ז"א, ותורה שבעל פה, מלכות.

יז ע"כ, אם בחוקותי, הם כל אלו הגזרות והדינים והעונשים והמצוות, שהם במקום שנקרא תורה שבעל פה, המלכות, שנקראת חוקה. ואת משפטי תשמורו, היינו במקום שנקרא תורה שבכתב, ז"א, כמ"ש, משפט לאלקי יעקב, ז"א הנקרא יעקב. וזה אחוז בזה, והכל אחד, וזה הכלל של שם הקדוש, היחוד של ז"א ומלכות. ומי שעובר על דברי תורה, כאילו פוגם השם הקדוש, משום שחוק ומשפט הוא השם של הקב"ה. וע"כ, אם בחוקותי תלכו, זהו תורה שבעל פה. ואת משפטי תשמרו, זהו תורה שבכתב.

ונתתי גשמיכם בעיתם

כ ונתתי גשמיכם בעיתם. שכל אחד מהם יתן הכח שלו עליכם. ומי הם? אותו התיקון שעשיתם של יחוד שם הקדוש. היחוד של חוק ומשפט, ז"א ומלכות, הם ישפיעו לכם. כמ"ש, ושמרו דרך ה', לעשות צדקה ומשפט. כיוון שכתוב, ושמרו דרך ה', למה צריך לכתוב, לעשות צדקה ומשפט? כי מי

שומר דרכי התורה, עושה צדקה ומשפט. צדקה ומשפט זהו הקב"ה. אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים, ואינם משגיחים בכבוד אדונם. כי מי עושה השם הקדוש בכל יום? הוי אומר, מי שנותן צדקה לעניים.

צדקה לעני [צדקה למסכנא]

כג עני חשוב כמת, משום שאותו מקום גרם לו, כי במקום מיתה הוא מצוי. כי המלכות הוא עץ הדעת טוב ורע, שאם זוכה הרי טוב וחיים, ואם אינו זוכה הרי רע ומוות. ומשום זה נקרא מת. ואותו שמרחם עליו, הוא נותן לו צדקה, וגורם שעץ החיים, שנקרא צדקה, שורה על עץ הדעת, שהוא אילן המוות, כמ"ש, וצדקה תציל ממוות. ונמצא, כמו שהאדם עושה למטה, שמחיה את העני, שנקרא מת, כן הוא עושה למעלה ממש, שמשרה אילן החיים על אילן המוות. אשרי חלקו שזכה לעשות שם הקדוש למעלה, ליחדה עם ז"א. משום זה עולה צדקה על הכל.

כד הדברים האלו אמורים בצדקה לשמה, כי בזה מעוררת צדקה את הצדק, וז"א למלכות, לחברם יחד, ויהיה הכל שם קדוש כראוי. כי צדק אינו מתתקן ואינו נשלם אלא בצדקה. שכתוב, בצדקה תיכונני. שזה נאמר לכנסת ישראל, המלכות. שרק בצדקה היא נשלמת. שכתוב, ועשיתם אותם. שזה נעשה ע"י התעוררות התחתון.

כא העני אחוז בדין. וכל מאכלו בדין, במקום שנקרא צדק, מלכות. כמ"ש, תפילה לעני כי יעטוף. תפילה זו תפילה של יד, המלכות. כשאינה בזיווג עם ז"א, היא עניה ונקראת צדק. ומי שנותן צדקה לעני, עושה למעלה את השם הקדוש שלם כראוי, שמחברה עם ז"א המשפיע לה הכל. משום שצדקה היא עץ החיים, ז"א. וצדקה נותנת ומשפעת לצדק, המלכות. וכשנותנת לצדק, או מתחבר זה בזה, ז"א במלכות, והשם הקדוש נמצא שלם. מי שעושה התעוררות זו שלמטה, שנותן צדקה, הוא ודאי כאילו עשה את השם הקדוש בשלמות. כעין שעושה למטה כך מתעורר למעלה. וע"כ כתוב, אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. עושה צדקה, זהו הקב"ה. כביכול הוא עשה אותו.

כב עני מקומו מלכות, שאינה בזיווג עם ז"א, משום שהעני אין לו משלו כלום, אלא מה שנותנים לו. הלבנה, המלכות, אין לה אור משלה, אלא מה שנותן לה השמש, וז"א.

ונתתי שלום בארץ

ישראל. כי שלום, יסוד, בארץ, מלכות. אז, ושכבתם ואין מחריד. משום, והשבתי חיה רעה מן הארץ. זו היא חיה של מין רע שלמטה, היא אגרת בת מחלת, שהיא קליפה רעה, וכל החברה שלה, זהו בלילה. ביום, פירושו של והשבתי חיה רעה. הם בני אדם הבאים מן הצד שלה, מזיקי עולם. כמ"ש, וחרב לא תעבור בארצכם.

כז אפילו חרב של שלום לא תעבור בארצכם כגון, פרעה נכו, שרצה לעבור דרך ארץ ישראל ולא עזבו יאשיהו המלך. וחרב לא תעבור, החברה שלה, הבאים מצד הקליפה. והשבתי חיה רעה, שהקליפה בעצמה לא תשלוט בארץ. ואפילו העברה בעלמא לא תעבור עליכם, ואפילו חרב של

כה ריגונו ואל תחטאו. שאדם צריך להרגיז יצר הטוב על יצר הרע, ויפה הוא. אבל בשעה שהחשיך הלילה, ואדם שוכב על מיטתו, כמה חוקרי דין, מלאכי חבלה, מתעוררים בעולם והולכים ומשוטטים. ובני אדם צריכים להתרגז מלפני הקב"ה ולירא ממנו, כדי שלא תימצא נפשו ביניהם, וינצל מהם. ואדם צריך, שלא יוציא מלה בפיו מהם, שלא ידבר ממציותם כלל, כדי שלא יעורר אותם אליו, ולא ימצאו עימו. כמ"ש, אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה. שלא יוציא מילה בפיו מהם.

כו בשעה שישראל נמצאים זכאים לפני הקב"ה, כתוב, ונתתי שלום בארץ. זה הוא למעלה, שהקב"ה בא להתחבר עם כנסת

ראש כשר ומעשיו ישרים, למה נתפס בעוונותיהם של ישראל?

כט משום שלא האמין בירמיהו ולא ייסר את ישראל שיחזרו בתשובה, כי חשב שכולם צדיקים כמותו. וירמיה אמר לו זה, ולא האמינו. משום זה נתפס בעוונותיהם. ועוד, שהלבנה, המלכות, היתה בשפל האור, והיתה הולכת להיסתם לגמרי. כי כבר היה קרוב לחורבן בית המקדש.

שאר העמים, ואפילו אדם אחד מזוין, לא יעבור עליכם.

כח וזה דרש יאשיהו המלך, שלא הניח לעבור חייליו של פרעה נכו בארץ, שנתפס בעוונותיהם של ישראל, וע"כ נהרג או, כמ"ש, רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם. למדנו, אם ראש העם הוא טוב, כל העולם ניצולים בזכותו. ואם ראש העם אינו ישר, כל העם נתפסים בעוונו. והרי יאשיהו, שהיה

ונתתי משכני בתוכם

בידכם, כדי שאדור עימכם. ואע"פ שישאל עתה בגלות, המשכון של הקב"ה אצלם, ולא עזבו אותו לעולם.

לב ולא תגזעל נפשי אתכם. בדומה לאדם האוהב את חברו, ורוצה לדור עמו. מה עשה, נטל מיטתו והביאה לביתו. אמר, הרי מיטתי בביתך, כדי שלא אתרחק ממך, ממיטתך, ומכליך. כך אמר הקב"ה, ונתתי משכני בתוכם ולא תגזעל נפשי אתכם, הרי מיטתי, השכינה, בביתכם. וכיוון שמיטתי עימכם, תדעו שלא אפרד מכם. ומשום זה, ולא תגזעל נפשי אתכם, שלא אתרחק מכם.

לג והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים. כיוון שהמשכון שלי אצלכם, תדעו בודאי שאני הולך עימכם, כמ"ש, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחנך קדוש.

לד ונתתי משכני בתוכם. משכני, השכינה. משכני, המשכון שלי, השכינה, נתמשכנה בעוונותיהם של ישראל, כי הולכת עימם בגלות. משל לאדם שהיה אוהב את חברו. אמר לו, ודאי באהבה עליונה שיש לי אליך אני רוצה לדור עמך. אמר חברו, איך אדע שתדור אצלי. הלך ולקח כל חמדת ביתו והביא אצלו, אמר, הרי משכוני אצלך, שלא אפרד ממך לעולם.

לא כך הקב"ה רצה לדור בישראל. לקח החמדה שלו, השכינה, והורידה לישראל. אמר להם, ישראל, והרי המשכון שלי אצלכם, כדי שלא אפרד מכם לעולם. ואע"פ שהקב"ה התרחק ממנו, המשכון עזב בידינו, כי השכינה עימנו בגלות, ואנו שומרים את החמדה שלו, וכשהוא יבקש את המשכון שלו, יבוא לדור אצלנו. משום זה כתוב, ונתתי משכני בתוכם. משכון אתן

ומשה יקח את האוהל

ומשרתו יהושע בן נון נער, לא ימוש מתוך האוהל, שנתנו ליהושע, משום שהוא כלפי משה, כלבנה אל השמש. שהלבנה, מלכות, הנקראת אוהל מועד, ע"כ הוא ראוי לשמור את המשכון, שהוא בחינתו. וע"כ, לא ימוש מתוך האוהל.

לז אמר הקב"ה למשה, משה, אינו ראוי לעשות כך. כי המשכון שלי נתתי בידיהם של ישראל, ואע"פ שהם חטאו לי, יהיה

לח ומשה יקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה. אמר משה, כיוון שישראל משקרים בהקב"ה, והחליפו הכבוד שלו בעגל, הרי המשכון שלו, השכינה, הנקראת אוהל מועד, יהיה בידי נאמן, עד שנראה אצל מי ישאר המשכון.

לו אמר ליהושע, אתה תהיה הנאמן בין הקב"ה ובין ישראל, וישאר המשכון בידך באמונה. ונראה אצל מי ישאר. מה כתוב,

המשכון אצלם, שלא יפרדו ממנו. הכי תרצה שאפרד מישראל ולא אשוב אליהם לעולם? כי השכינה היא משכון בידי ישראל, שלא יעזוב אותם. אלא השב המשכון שלי אליהם, ובשבילו לא אעזבם בכל מקום שיהיו.

לח אע"פ שישראל חטאו להקב"ה, המשכון שלו לא עזבו, והקב"ה אינו לוקח אותו מביניהם. וע"כ בכל מקום שגלו ישראל, שכינה עימהם. וע"כ כתוב, ונתתי משכני בתוכם.

דומה דודי לצבי

לט דומה דודי לצבי או לעופר האיילים. אשרי הם ישראל, שזכו שהמשכון הזה ממלך העליון יהיה אצלם. ואע"פ שהם בגלות, בא הקב"ה בכל ראש חודש ושבת ויום טוב, להשגיח עליהם ולהסתכל במשכון הזה, שיש אצלם, שהוא חמודו.

מ בדומה למלך, שמרדה בו המטרוניתא. הוציאה מהיכלו. לקחה עימה בנה, שהוא חמדת המלך ואהוב שלו. ומשום שדעתו של המלך עליה, עזבו בידיה. בשעה שעלה רצונו של המלך על המטרוניתא ועל בנה, היה עולה בעליות, ויורד במדרגות, ועולה על כתלים, להסתכל ולהביט עליהם מבין חרכי הכותל. כיוון שראה אותם, התחיל לבכות. כמ"ש, דומה דודי לצבי או לעופר האיילים, לקפוץ מן הכותל אל העליה, ומן העליה אל הכותל. הנה זה עומד אחר כתלנו, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. משגיח מן החלונות, כי ודאי שביט הכנסת צריך חלונות. מציץ מן החרכים, להסתכל ולהביט עליהם. ומשום זה צריכים ישראל לשמוח ביום ההוא, שהם יודעים זה ואומרים, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו.

מא כך ישראל, אע"פ שיצאו מהיכל

צדק בדיניו

מב מוסר ה' בני אל תמאס, ואל תקוץ בתוכחתו. כמה אהובים הם ישראל לפני הקב"ה, שהקב"ה רצה להוכיחם ולהנהיגם בדרך הישר, כרחם אב על בנו. ומתוך אהבתו אליו, נמצא השרביט שלו תמיד בידו, להנהיגו בדרך הישר, שלא יסור ימין ושמאל. כמ"ש, כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וכאב את בן ירצה. ומי שהקב"ה אינו אוהב אותו, ושונא אותו, מעביר ממנו תוכחה, מעביר ממנו השרביט.

מג אהבתי אתכם אמר ה', ומתוך אהבתו נמצא השרביט תמיד בידו להנהיג לנו. ואת עשו שנאתי, משום זה העברתי ממנו השרביט, העברתי ממנו התוכחה, כדי שלא אתן לו חלק בי, נפשי קצה בו. אבל אתם,

אהבתי אתכם. ומשום זה, מוסר ה' בני אל תמאס, ואל תקוץ בתוכחתו. ואל תקוץ, כמי שבורח מפני הקוצים. כי אלו המלכים המשעבדים את ישראל, הם כקוצים בגופו.

מד בשעה שצדק, מלכות מצד הדין שבה, מתעורר בדיניו, כמה רוחות מתעוררים מימין ומשמאל, כמה שרביטים יוצאים, מהם שרביטי אש, שרביטי גחלים, שרביטי שלהבת. כולם יוצאים ומתעוררים בעולם, ומכים בני אדם. תחתיהם יש ממונים אחרים בעלי חבלה, ממונים של ארבעים חסר אחת. הם משוטטים ויורדים ומכים ועולים ולוקחים רשות, ונכנסים לנקב תהום הגדולה, ומצבעים ומטפסים, ואש שורף מתחברת בהם, ויוצאים גחלים בוערות ומשוטטים

מדינים שלמטה, מנעולא, כמו הקליפות הראשונים. ואח"כ עולים להתאחו בבינה, ולוקחים רשות, לוקחים כח לזה, מהמלכות עצמה שעלתה לבינה, שהיא מדור אותם הקליפות הנאחזות בבינה, כי מקום הקליפות הנאחזות במנעולא, נקראים, נוקבא של התהום הקטן. ושם מצבעים עצמם בצבע אדום, כמו הדינים מבינה. ומטפסים ועולים להאחו בבינה, שנתנסף עליהם אש שורף מבינה. ואז יוצאים מנוקבא של התהום הגדול כמו גחלים שורפות מדינים דבינה, שיורדים ודנים בני אדם מתוספות דינים ההם, שקיבלו ממלכות שבמקום בינה. שמלבד שנאחזים במלכות של מידת הדין, המנעולא, אתן להם תוספת אחיזה גם בבינה. **מה** לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. לא אוסיף, לא אתן תוספת לבעלי הדין לכלות העולם, אלא תוספת כפי שיוכל העולם לסבול. וע"כ כתוב, ויספתי, שאתן תוספת, שיוכל העולם לסבול.

ויורדים, ונמצאים כנגד בני אדם. וע"כ כתוב, ויספתי לייסרה אתכם. אתן לבעלי הדין תוספת על הדין שלהם. ויש במלכות ב' בחינות דינים, מב' הנקודות מנעולא ומפתחא. ותחילה מתעוררים במלכות דינים דמנעולא, שהם מלכות דצ"א, הבלתי ממותקת בבינה, דינים קשים. ואח"כ, ע"י עלית המלכות לבינה, מתעוררים הדינים דמפתחא. ואז הקליפות, הנמשכים מדינים שבמלכות, עולים אחרי המלכות ונאחזים בבינה, שמכאן היא הבינה דקליפה, הנקראת נוקבא של תהום הגדול. שהם נמשכים מראשונים, אבל הם בעלי חבלה, כי הם מקפצים ממקום המלכות ומחבלים בבינה. והם ארבעים חסר אחד, שמחמת קפיצתם לאחוז בבינה, נאבד מהם המלכות דמלכות, המנעולא, ויש בהם ד' ספירות דקליפות חו"ב תו"מ, שבכל אחת עשר, אלא חסרים מלכות דמלכות. ותחילה הם משוטטים ויורדים ולוקים

שְׁבַע עַל חַטָּאוֹתֵיכֶם

בת שבע נקראת, שנתחברה בו"א, יחד להאיר ולשלוט במלכותה, להודיע המלכות בארץ ובכל, שכבר יצאו בה המוחין. ואז נקראת בת שבע. שכתוב, ע"כ שם העיר באר שבע עד היום הזה. באר שבע, הוא בארו של יצחק, המוחין של הארת חכמה. שבע ובת שבע הם דבר אחד, שניהם מורים על דבקותה בבינה שנקראת שבע. אלא שבע הוא בקטנות, בעת הדינים. ובת שבע הוא בגדלות.

מה וייסרתי אתכם, אף אני שְׁבַע על חטאותיכם. וייסרתי אתכם, ע"י ממונים אחרים. אף אני, הרי אני ז"א, מתעורר אליכם להצילכם. הרי שבע, מלכות, תתעורר עליכם להצילכם. שז"א ומלכות יכללו עימהם בגלות, וע"כ יוציאו אותם מהגלות, כמו שמפרש לפנינו.

מט אהבה עליונה של הקב"ה לישראל,

מו כדי לייסר אתכם, שבע על חטאותיכם. שבע, הרי אם הקב"ה היה גובה את המגיע לו, אם היה מעניש באותו משקל כפי החטא, לא היה העולם יכול לסובלו אפילו רגע אחד. כמ"ש, אם עוונות תשמר יה, ה' מי יעמוד. ואתה אומר, שבע על חטאותיכם.

מז אלא שבע לנגדכם. היא שמיטה, מלכות הממותקת בבינה, שהיא שבע. כי נקראת שבע, כמ"ש, מקץ שבע שנים תעשה שמיטה. וע"כ כתוב, שבע על חטאותיכם. ונקראת המלכות שבע, ונקראת גם בת שבע. כשאומר שבע הוא לעשות שמיטה ודינים, להוציא בה חירות הכל. כלומר שבע לבד, יורה על המלכות, בעת שהיא בדינים דבינה, שדינים אלו הם הכנה, שתוכל לקבל המוחין של הארת חכמה מן הבינה. שאלו המוחין הוא חירות הכל. אבל היא עודנה בהכנה, ובדינים ולא במוחין.

לכם, הרי הכיתי אתכם ולא הטייתם אוזניכם. הרי הבאתי עליכם בעלי מלחמה ומלאכי חבלה להכותכם, ולא שמעתם. אם אוציאכם מן הארץ לבדכם, אני מפחד עליכם מכמה דובים ומכמה זאבים, שיקומו עליכם ויעבירו אתכם מן העולם. אבל מה אעשה לכם? אלא אני ואתם נצא מן הארץ ונלך בגלות. כמ"ש, וייסרתי אתכם, ללכת בגלות. ואם תאמרו שאעזוב אתכם, אף אני, עימכם. שבע על חטאותיכם, היינו שְׁבַע, מלכות, שתתגרש עימכם. ולמה? על חטאותיכם.

בדומה למלך, שהיה לו בן יחיד, והיה חוטא לפני המלך. יום אחד חטא לפני המלך. אמר המלך, כל אלו הימים הכיתי אותך, ולא קיבלת, מכאן ואילך, ראה מה שאעשה לך. אם אגרש אותך מן הארץ, ואוציאך מן המלכות, אולי יקומו עליך דובים שבשדה, או זאבי השדה, או רוצחים, ויעבירו אותך מן העולם. מה אעשה? אלא אני ואתה נצא מן הארץ.

נ שאני ואתם נצא מן הארץ, שנלך בגלות. כך אמר הקב"ה לישראל, מה אעשה

ובפשעיכם שולחה אימכם

נמצאים עימה בהיכל, שמחים כולם יחד. עתה, שהבן והמטרונייתא אינם נמצאים, הרי ההיכל שלי חרוב מכל. אלא מה אעשה אני? אף אני עימכם. ועתה, אע"פ שישראל בגלות, הקב"ה נמצא עימהם, ואינו עוזב אותם. וכשיצאו ישראל מן הגלות, הקב"ה ישוב עימהם. שכתוב, ושב ה' אלקיך, שהקב"ה ישוב.

נא ובפשעיכם שולחה אימכם. אמר הקב"ה, אתם גרמתם שאני ואתם לא נדור בארץ, הרי המטרונייתא יוצאת מן ההיכל עימכם, הרי נחרב הכל, ההיכל שלי ושלכם נחרב. כי היכל אינו ראוי למלך, אלא כשהוא נכנס בו עם המטרונייתא, המלכות. ושמתח המלך אינה נמצאת, אלא בשעה שנכנס בהיכלה של המטרונייתא, ובניה

אלה דברי הברית

נב תורה, ובכל מקום שנזכר ברית, הוא במקום הזה.

נד כך הוא. ומשום זה שבת, שהוא זכור ושמור, יסוד ומלכות, נקראת ברית, שכתוב, ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם ברית עולם. והכל דבר אחד. ומקום זה, יסוד ומלכות ביחד, נקרא ברית בכל המקומות.

נה ונתתי שלום בארץ. שלום, יסוד, שלום הארץ. שלום בית, שלום העולם. כי המלכות נקראת ארץ ונקראת בית ונקראת עולם. וייסרתי אתכם, אף אני שְׁבַע. שבע, צדק, מלכות מצד הדין. וזה ברית, משום זה, דברי הברית הם. כי השלום מיסוד, והיסורים ממלכות, וזה מופיעים מיסוד ומלכות, כשהם בזיווג יחד, שהוא ברית.

נב אלה דברי הברית. דברי הברית, דברי הגבורה היה צריך לומר? והללו, הקללות שבתורת כהנים נאמרו מפי הגבורה. והללו, שבמשנה תורה, מפי עצמו של משה.

נג אלו ואלו הם דברי הברית, כי אע"פ שמפי הגבורה היו הדברים, דברי ברית הם, מפני שתלויים בו טוב ורע. טוב, בא מצדיק, יסוד. רע, בא מן הדין, צדק, מלכות. וצדיק וצדק, יסוד ומלכות, הם ברית. וע"כ דברים אלו דברי הברית. וברית, יסוד ומלכות, קשורים יחד. ומשום זה זכור ושמור, ת"ת ומלכות, קשורים יחד. זכור ביום, שמור בלילה. והם יחד, כמ"ש, ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. הרי שברית, יסוד ומלכות ביחד, שאין ז"א מחובר במלכות אלא ע"י יסוד. ומשום זה כתוב ברית, כי ודאי דברי הברית הם. התוכחה שבתורת כהנים ושבמשנה

נו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם. לא מאסתים ולא געלתיים, אע"פ שאיני ואף גם זאת, ואף, כמ"ש, אף אני, ז"א. מתחבר בהם. להפך בריתי איתם, כי אם איני גם, לרבות כנסת ישראל, שנקראת זאת, המלכות, שאינה עוזבת אותם לעולם. בהיותם בארץ אויביהם, בהיותם הכל יחד.

לא מאסתים ולא געלתיים לְכַלְתֵּם

נוז לא מאסתים ולא געלתיים לְכַלְתֵּם. לֹא הִכִּיתִים וְלֹא הִרְגַתִּים לְכֻלּוֹתֵם, הִיָּה צְרִיךְ לומר. אלא, לא מאסתים ולא געלתיים, כלומר, כי מי ששונא לאחר, הוא מאוס לפניו, ומגועל הוא בגיעול לפניו. אבל כאן, לא מאסתים ולא געלתיים, משום שאהובת נפשי ביניהם, השכינה, שבשבילה כולם אהובים אצלי. כמ"ש, לְכַלְתֵּם, חֲסֵר ו', לְרַמֵּז עַל הַשְּׂכִינָה, שְׁנִקְרָאתָ כֻלָּה. וְלִכְלַתֵּם, כְּמוֹ בְשִׁבִיל הַכֻּלָּה, שְׁבִשְׁבִיל הַכֻּלָּה לֹא מֵאֲסִתִּים וְלֹא גֵעַלְתִּים, מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֲהוּבַת נַפְשִׁי, וְאֲהוּבָה שְׁלִי אֲצִלָּם.

נח בדומה לאדם שאוהב אישה, והיתה

נט ואף בהיותם בארץ אויביהם, שהוא שוק שריחו רע, לא מאסתים ולא געלתיים. לְכֻלּוֹתֵם, בְּשִׁבִיל הַכֻּלָּה שְׁלֵהֶם, הַשְּׂכִינָה, שֶׁאֵינִי אוֹהֵב אוֹתָהּ, וְהִיא אֲהוּבַת נַפְשִׁי, הַשּׁוֹרָה שֶׁם. וְעַ"כּ דוּמָה עָלַי כְּכֹל רֵיחֹת הַטּוֹבִים שְׁבַעְעוֹלָם, בְּשִׁבִיל הַכֻּלָּה הִיא הַשּׁוֹרָה בְּתוֹכָם.

בן יכבד אב

ס בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב, כמ"ש, כבד את אביך ואת אמך, יכבד במאכל ובמשתה ובכל. זהו שמחויב בחייו. אחר שמת, אם תאמר שפטור מכיבוד, אינו כן, כי אע"פ שמת, הוא עוד מחויב בכבודו יותר, שכתוב, כבד את אביך, גם לאחר מותו. ואם אותו הבן הולך בדרך מעֲקָשִׁים, ודאי שמבזה את אביו, ודאי שעושה לו בזיון. ואם אותו הבן הולך בדרך הישר ומתקן מעשיו, ודאי שזה מכבד את אביו, מכבד אותו בעולם הזה בין אנשים, ומכבדו

בעולם הבא אצל הקב"ה. והקב"ה מרחם עליו ומושיבו בכסא כבודו. ודאי, בן יכבד אב.

סא כמו רבי אלעזר, שכיבד את אביו בעולם הזה, ובעולם ההוא, עתה הגדיל שבחו של רבי שמעון בשני עולמות, בעולם הזה, ובעולם הבא עוד יותר מבחייו. שזכה לבנים קדושים ולגזעים קדושים. אשרי הם הצדיקים, הזוכים לבנים קדושים לגזעים קדושים. עליהם נקרא, כל רואיהם יכירו, כי הם זרע ברך ה'. אמן.